НІВА

Год выдання V

№ 27 (227)

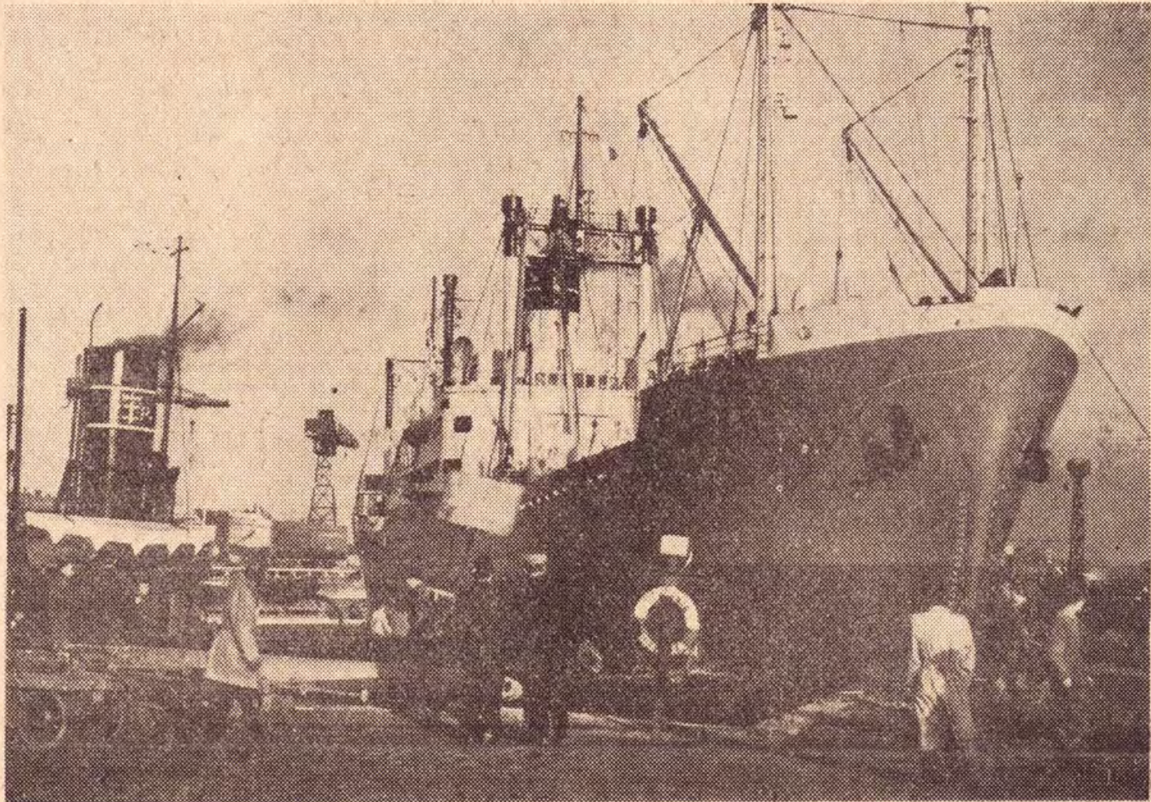
3 ЛІПЕНЯ 1960

БЕЛАСТОК

Цана 60 гр.

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

ДНІ МОРА

НОВЫ ПАРАХОД М/С ФРОМБОРГ У БАСЕЙНЕ ГДАНСКАЙ КАРАБЛЕБУДАЎНІЧАЙ ВЕРФІ. ЦАФ — Фота Тымінскі

Пад жаночым кіраўніцтвам

— Дзе можна знайсці старшыню прадукцыйнай спулдзельні, — спытаў я дзяўчынку, якая з увагай падмятала ў спулдзельчай аборы.

— А гэта мая мама і я вас зараз завяду, — ветліва адказала дзяўчынка і, паклаўшы венік, накіравалася сцяжынкай да хаты.

Я не ведаў, што кіраўніцтва спулдзельні прадукцыйнай у Бельшчызне, Гайнаўскага павета, знаходзіцца ў жаночых руках і быў крыху збянтэжаны адказам дзяўчынкі. Жанчына на становішчы старшыні прадукцыйнай спулдзельні сустракаецца не часта.

Калі я прадставіўся пакліканай маёй руплівай праводніцай сярэдніх год жанчыне, што з'яўляюся журналістам з «Нівы», дзяўчынка ўсхвалявана заўважыла:

— А я гаварыла, мама, каб выпісаць «Ніву».

— Ды я ж выпісала, — адказала дачцы жанчына і на твар кранула лёгкая ўсмешка. Ніна Леўчук, старшыня прадукцыйнай спулдзельні ў Бельшчызне, была якраз занята справамі рамонту ў хаце і папрасіла пагутарыць са мной актыўнага члена спулдзельні Канстанціна Зубэнка. Прымасціўшы каля новабудуючайся спулдзельчай клуні, у нас хутка завязваецца гутарка.

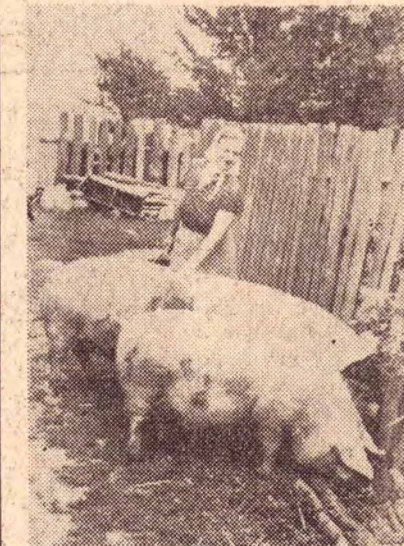
— Нялёгкім і не высланым ружамі быў шлях нашай спулдзельні, — расказвае мой субяседнік. Прадукцыйная спулдзельня ў Бельшчызне арганізавалася, па сутнасці, у 1953 годзе. Вёска невялікая, усяго 16 гаспадароў. У спулдзельню ўступіла 8 членаў. Пачаткова не было ў спулдзельні ні гаспадарчых будынкаў, ні інвентара. Пачынаць трэба было ад пакупкі інвентара, які стаяў па хлявах членаў спулдзельні. Гэта стварыла значныя цяжкасці ў належным даглядзе невялікага яшчэ спулдзельчага статку. У 1955 годзе была пабудавана супольная абора. Маючы сваю абору, дакупілі яшчэ жывёлы і мелі ўжо 8 кароў і каля 20 свіней. Спулдзельня расла і ўмацоўвалася.

Але ў 1956 годзе паднярўшая галаву рэакцыя пачала атакі на спулдзельню. Атакавалі як унутры, так і звонку. Нягледзячы на ўсё, члены спулдзельні не хацелі здавацца. Шкада было дасягнутага. Каб ратаваць спулдзельню, Канстанцін Зубэнка пакідае працу ў Павятовым камітэце ПАРП і вяртаецца ў родную вёску. І спулдзельцы не здаліся. Каб умацаваць калектыўную гаспадарку, пачалі з выбару новага праўлення і засейвання палёў.

Ужо ў 1958 годзе становішча ў спулдзельні палепшылася.

На адным з сходаў была прынята пастанова аб пакупцы ўласных сельгасмашын. На працягу 1958/59 года спулдзельцы купілі трактар, прычэп, снапавязалку, касілку, абмалотачны агрэгат, разнародныя сеялкі, камплект плугаў і ўвогуле амаль усе прылады патрэбныя да апрацоўкі зямлі. На ўвагу заслугоўвае факт, што да 112 тыс. злотых, узятых з банка ў форме крэдыту на

(Працяг на стар. 4)

— Дбайны і гаспадарны ў нас старшыня, — гавораць аб Ніне Леўчук спулдзельцы.

ЭТНАГРАФІЧНЫ СЕМІНАР

Арганізатары экспанаванай у этнаграфічным музеі ў Кракаве цікавай выстаўкі народнага мастацтва беларусаў, літоўцаў, рускіх, славакаў, украінцаў і яўрэяў, пражываючых у Польшчы, выступілі з надзвычай каштоўнай ініцыятывай арганізавання на падставе гэтай выстаўкі этнаграфічнага навуковага семінара. Як сцвярджаецца ў багата і старанна выданым каталогу выстаўкі, адыграе яна сваю ролю тады, калі будзе штуршком да навуковай працы, якая дапаможа вырашыць складаную праблематыку народнага мастацтва гэтых нацыянальнасцей. Трэба сказаць, што як экспанаваная да канца ліпеня г. г. выстаўка, так і семінар, які адбыўся ў Кракаве ў днях ад 19 да 21 мая г. г., сапраўды з'яўляюцца штуршком да далейшага навуковага вывучэння багатай матэрыяльнай і духоўнай культуры нацыянальных меншасцей, пражываючых у нашай краіне. У семінары прынялі ўдзел дзеячы нацыянальных таварыстваў, а таксама прадстаўнікі аддзелаў культуры з тых ваяводстваў і паветаў, на якіх тэрыторыі пражываюць нацыянальныя меншасці.

«Вельмі прыемна, — сказаў, адкрываючы семінар, дырэктар этнаграфічнага музея праф. Тадэўш Сэверын, — што як выстаўка, так і семінар адбываецца ў старым горадзе Кракаве, якраз на Плошчы Вальніца, дзе яшчэ за караля Казіміра Вялікага сустракаліся прадстаўнікі розных нацыянальнасцей і абменьвалі свае тавары».

Удзельнікі семінара мелі магчымасць не толькі пазнаёміцца з вартаснымі экспанатамі, сабранымі на выстаўцы, захапляцца харастром народнага мастацтва, пазнаёміліся яны таксама з навуковымі доказамі, што народная культура, асабліва народнае мастацтва, з'яўляецца моцным звяном, спалучаючым народы.

Праграма семінара была надзвычай багатая. Навуковыя працаўнікі ў галіне этнаграфіі, якія займаюцца вывучэннем матэрыяльнай і духоўнай культуры нашай краіны, у тым і культуры нацыянальных меншасцей, падзяліліся з удзельнікамі семінара сваімі доследамі.

Загадчык калектыву па справах мастацтва Міністэрства культуры мгр. Казімір Пяткевіч у сваім цікавым дакладзе, прысвечаным метадам працы ў галіне апекі над народным мастацтвам у Польшчы, звярнуў увагу на два асноўныя напрамкі дзейнасці: захаванне неацэнных скарбаў народнага мастацтва мінулых вякоў і павязанне іх з сучаснасцю і апека над людзьмі — таленавітымі народнымі мастакамі. Прыкладам, як апякуецца дзяржава народнымі мастакамі, — сцвердзіў мгр. Пяткевіч, — з'яўляецца Люба Аналюк з Бельшчыны, якая атрымоўвае дзяржаўныя ўзнагароды, і мастацкія вырабы якой вядомы ужо не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі.

Праф. Тадэўш Сэверын у дакладзе «Вартасці нацыянальнага мастацтва для народнай культуры» шырока гаварыў аб тым, якім спосабам Адам Міцкевіч выкарыстоўваў у сваёй паэтычнай творчасці багаты беларускі фальклор, беларускія народныя песні, якія цаніў не менш ад песняў Яна Каханоўскага. Нельга забываць нам аб тым, што перакязваў з пакалення ў пакаленне селянін. Культура сучаснага горада павінна спалучацца з багатай народнай культурай. «Няхай не думае ніхто, — сказаў праф. Сэверын — што той, хто захапляецца народным мастацтвам і садзейнічае яго развіццю кладзецца ўпапярок дарогі да прагрэсу».

Кусташ кракаўскага музея мгр. Марыя Валенская ў дакладзе аб узаемаўплывах у народным мастацтве звярнула ўвагу на тое, што асабліва народнае мастацтва славянскіх народаў мае многа супольнага. Ацэньваючы беларускія экспанаты на выстаўцы, мгр. Валенская выразіла сваё захапленне вялікім кампазіцыйным талентам і велізарнай фантазіяй вытворцаў вудоўных тканей.

У другім сваім цікавым дакладзе мгр. Галенская гаварыла аб ахове помнікаў народнай культуры і аб супрацоўніцтве культурна - асветных дзеячоў з музеямі.

Усіх, хто цікавіцца матэрыяльнай і духоўнай культурай свайго народу, мгр. Валенская заклікала да дапамогі навуковым працаўнікам, вывучаючым этнаграфію. Трэба ратаваць тое, што яшчэ можна ўратаваць, час найвышэйшы, пасля можа быць позна, не ўваскрэсне тое, што ўжо памерла.

Навуковыя працаўнікі этнаграфічных музеяў у Кракаве (мгр. Калюцкі) і ў Жыўцы (мгр. Магдалена Мэрэс) пазнаёмілі ўдзельнікаў семінара з практычнымі метадамі збірання этнаграфічных матэрыялаў.

(Працяг на стар. 5)

МІЖНАРОДНЫ ПОЗНАНСКІ КІРМАШ

НОВЫЯ СЕЛЬГАСМАШЫНЫ

У гэтым годзе экспазіцыя польскай прамысловасці сельскагаспадарчых машын на XXIX Міжнародным Познанскім Кірмашы сведчыць аб значным прагрэсе апошняга часу. Яна налічвае каля 70 экспанатаў 24 прадпрыемстваў, у тым ліку 12 машын і абсталяванняў новай канструкцыі. У большасці машын і абсталяванняў уведзены новыя канструкцыйныя ўдасканаленні і застасаваны лепшыя, мацнейшыя матэрыялы. Яны выдзяляюцца новай, сучаснай тэхнікай выканання, высокай якасцю працы, пры гэтым лёгкія ў абслугоўванні і эксплуатацыі. Большая частка гэтых машын працуе на электрычных рухавіках.

Перш за ўсё заслугоўвае ўвагі збожжавы самаходны камбайн КЗБ-3А з рухавіком высокага ціску, шырыні разрэзу 3—4 м. Камбайн выпрадукаваны фабрыкай жніўных машын імя Марцэла Навоткі ў Плоцку. Камбайн забяспечаны адпаведна сканструяваным матавілам і гедарам, якія даюць магчымасць жаць пакладзенае і пакрыўленае збожжа, сарціроўшчык да зерня, мяшэчнікі і прэс на салому. Працаздольнасць гэтай сучаснай, вядомай на замежных рынках машыны — 9 тон масы на працягу гадзіны.

Вялікі прагрэс заўважаецца ў экспазіцыі прылад апрацоўкі глебы. Ужо паступілі на рынак трактарныя плугі — падвесныя і прычэпныя, прыстасаваныя да працы ў цяжкіх глебавых умовах, да глыбокага арання, арання лугоў і гд.

Прыцягваюць увагу прадукаваныя на экспарт моцна збудаваныя дыскавыя плугі — падвесныя трохкорпусныя і прычэпныя 5-корпусныя. Новым тыпам з'яўляецца аднакорпусны плуг — падвесны глебапаглыбяльнік. Ён служыць для арання вельмі цяжкіх глеб. Глыбіня арання — 35 см, а з глебапаглыбяльнікам — 45 см. Ключавая прамысловасць сельскагаспадарчых машын наладзіла ў апошні час прадукцыю апаратуры да аховы раслін.

На выстаўцы — кірмашу ў Познані заняў месца апырсквальнік прычэпны МОР-200 да аднавосевага трактара «Урсус-Ц-308», прыстасаваны да апырсквання дрэў і палёў, вешавы апырсквальнік ОП-20, а таксама маятнікавыя і абаротныя арашальнікі для абваднення палеткаў і трауніка.

Польскія сельскагаспадарчыя машыны здабылі папулярнасць у многіх краінах чатырох кантынентаў. Прагрэс у галіне ўдасканалення іх, несумненна, пашырыць зацікаўленне заграніцы.

СЕЛЬГАСМАШЫНЫ З ЧЭХАСЛАВАКІІ

Цікавым экспанатам чэхаславацкага павільёна з'яўляецца сячкарня з вентылятарам да рэзання ўсялякага зялёнага і сухога корму. Вялікую надзейнасць машыны гарантуе перш за ўсё яе простая канструкцыя. Машына адзначаецца высокай працаздольнасцю — яна зможа парэзаць 40 цэнтнерау сухога, або 120 цэнтнераў зялёнага корму на працягу гадзіны.

Не цяжка рэгуліраваць і абслугоўваць машыну. Корм можна рэзаць у залежнасці ад патрэбы на сечку даўжыні — 20, 40, 60, 80 або 160 мм. Пры дапамозе спецыяльнага трубаправода зялёную масу можна падвесці да вышыні 15 метраў, а сухую — на адлегласць 60 см. Нягледзячы на дадатныя рысы і працаздольнасць, машына скарыстоўвае невялікую колькасць электратоку.

Чэхаславацкі трактарны завод, які выпускае трактары тыпу «Зэтар», пасля шматлікіх тыпаў наладзіў вытворчасць новага, удасканаленага трактара «Зэтар-50 супер», які мае самую вялікую моц з усіх трактароў, якія дагэтуль выпускаліся прадпрыемствам. Трактар забяспечаны рухавіком магутнасцю ў 50 конскіх сіл, чатырма пярэднімі і адным заднім ходам. Машына адзначаецца не толькі вялікай магутнасцю, якая дае магчымасць выкарыстоўваць яе для самых цяжкіх палявых і лясных работ, але і тым, што патрабуе зусім невялікую колькасць паліва.

НАВІНКІ ЭКСПАЗІЦЫІ СССР

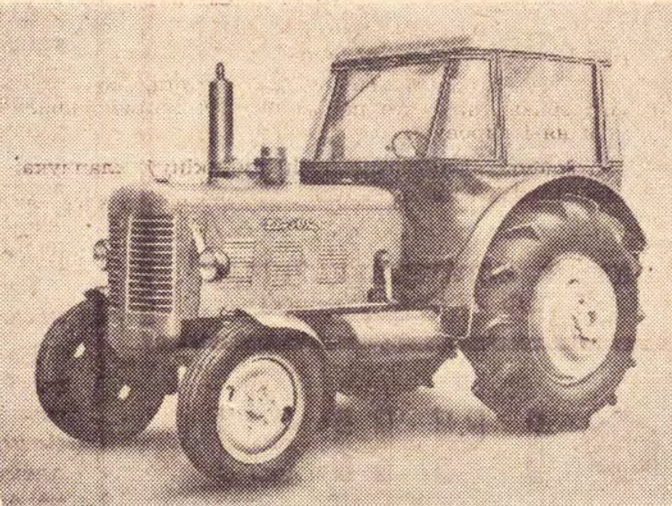
У павільёне Савецкага Саюза дэманструюцца дасягненні сельскай гаспадаркі і вядомыя выдатныя савецкія сельгасмашыны.

Навінкай савецкай сельгаспадарчай тэхнікі з'яўляецца трохрадны прычэпны камбайн для ўборкі буракоў СКМ-3Г, прызначаны да ўборкі цукровых буракоў там, дзе не праводзілося абвадненне. Вялікае практычнае значэнне мае кругаматорная арашальная машына далёкага кіравання для абваднення тэхнічных і гародных культур, палівання гародаў, садоў і лясных насаджэнняў. Машына падцэплена да трактара ДТ-54 і абслугоўваецца адным чалавекам.

За адзін раз арашае палетак плошчай у 1 гектар і распырсквае 3,4 літра вады на працягу адной секунды.

Не менш цікавымі з'яўляюцца таксама іншыя сельскагаспадарчыя экспанаты, як сеўнік СКТН-6А для пасеву кукурузы, культыватар КРН-2,8 м і г. д.

Трэба прызнаць, што ў гэтым годзе ў павільёнах Польшчы, Чэхаславакіі і Савецкага Саюза экспазіцыя сельскагаспадарчых машын з'яўляецца вельмі цікавай і варта, каб яе паглядзела як найбольш нашых гаспадароў і працаўнікоў сельскай гаспадаркі. (Л)

На здымку: трактар чэхаславацкай прадукцыі «Зэтар-50 супер».

V Пленум ЦК ПАРП

Пастановы V Пленума Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі, які адбыўся 21—22 чэрвеня г. г., маюць велізарнае значэнне для развіцця народнай гаспадаркі. Пленум быў прысвечаны вузлавым эканамічным праблемам нашай пяцігодкі.

У перыяд, які аддзяляе нас ад III З'езду партыі, у гаспадарчым жыцці адбылося шмат перамен, якія патрабавалі ўвядзення некаторых паправак да дырэктыў, накрэсленых III З'ездам. Ёсць усе магчымасці, каб прамысловая прадукцыя ўзрасла не на 50 працэнтаў, а на 52 працэнты. Неабходна было перагледзець планы развіцця нашай сельскай гаспадаркі. Такім чынам, асноўны змест Пленума можна звесці да двух наступных моцна з сабой звязаных спраў:

а) увядзенне неабходных змен у напрамках і прапорцыях капіталаўкладанняў у 1961 — 1965 гадах у адносінах да дырэктыў, прынятых III З'ездам,

б) выпрацаванне канкрэтнай праграмы дзеяння ў барацьбе за рацыянальнае выкарыстанне планаваных капіталаўкладанняў у будучай пяцігодцы.

У сельскай гаспадарцы справа выглядае так.

Незадавальняючая ў нас прадукцыя збожжа, недахоп збожжа пакрываецца імпартам. У 1961—1965 гадах неабходна прывезці з заграніцы 1,7 мільёнаў тон збожжа.

Таму неабходна падняць на вышэйшы ўзровень сельскагаспадарчую прадукцыю і павялічыць капіталаўкладанні ў гэтую галіну нашай гаспадаркі.

Найбольшыя сумы зацверджаны Пленумам на развіццё хімічнай прамысловасці, а гэта значыць, на штучныя ўгнаенні і сродкі аховы расліннасці.

Дадатковая частка фінансавых сродкаў прызначана між іншым на пабудову новага прадпрыемства, якое будзе прадукаваць 300 тыс. тон азотавых угнаенняў. Пэўныя сумы прызначаны таксама на развіццё прадукцыі суперфасфату і паташавых угнаенняў.

У прамысловасці — прызначэнне большых сум на прадукцыйныя капіталаўкладанні, павелічэнне капіталаўкладанняў на развіццё матэрыяльнай базы, а менавіта на прамысловасць, якая прадукуе сыравіну паўфабрыкаты. Пашырацца таксама капіталаўкладанні ў металургію, дзякуючы чаму павялічыцца вытворчасць сталі.

Важнае значэнне мае таксама павелічэнне капіталаўкладанняў у вытворчасць цэменту, на здабычу жалезных і медных руд.

Адной з галоўных рыс новага плану капіталаўкладанняў з'яўляецца тое, што паважна павялічваецца ўдзел такіх работ, якія дадуць прадукцыйныя эфекты ў 1965 годзе.

У сувязі з пераглядам тэмпаў развіцця паасобных галін нашай гаспадаркі, пераглядам структуры капіталаўкладанняў, V Пленум паставіў заданне максімальнай эканоміі ў нашай гаспадарцы, зніжэнне коштаў капіталаўкладанняў, значнага падняцця іх эфектыўнасці. Пленум ацаніў рэзервы, якія знаходзяцца ў інвестыцыйным плане, на 10 — 15 млн. зл. Велізарныя крыніцы эканоміі дрэмлюць таксама ў магчымасцях павелічэння прадукцыі без новых капіталаўкладанняў, у крытычнай ацэне праектавай дакументацыі ў высокасці коштаў рэалізацыі капіталаўкладанняў, у паляпшэнні працы праектных устаноў і г. д.

У імя развіцця нашай краіны, у імя павышэння матэрыяльнага ўзроўню, ідэі V Пленума ЦК ПАРП будуць мабілізаваць наш народ да ажыццяўлення яго пастаноў.

Трапіў я ў Манчжурыю пад канец сакавіка 1945 года па мабілізацыі навучэнцаў. Да гэтага часу Японія ўжо страціла Манілу, востраў Івадзіму, амерыканская армія набліжалася да Акінавы. Нягледзячы на гэта, я, тады яшчэ падростак, вучань чацвертага класа сярэдняй школы, верыў у канчатковую перамогу Японіі. Некалькі маіх таварышаў пакінулі школы і дабраахвотна запісаліся — хто ў авіяцыю, хто ў спецыяльныя афіцэрскія вучылішчы. Я таксама цвёрда вырашыў пасвяціць сябе вялікай справе абароны радзімы і пры першай магчымасці пайсці ў армію.

І вось аднойчы настаўнік выклікаў мяне і спытаў, ці не хачу я пайсці ў армію дабраахвотнікам. Ніякіх падрабязнасцей ён мне не сказаў, а толькі намякнуў, што давядзецца ехаць у Манчжурыю, у Квантунскую армію. Гэта якраз супадала з маёй даўнейшай марай трапіць на мацярык.

— Так, я хацеў бы паехаць туды, — адказаў я. І настаўнік заразжа паслаў мяне дамоў заручыцца згодай бацькоў.

Мой старэйшы брат служыў у арміі, і ад яго

1

даўно не было звестак, таму бацькі, зразумела, не хацелі адпускаць мяне.

— Усё роўна цябе хутка прызавуць, дык навошта ж пхацца ў дабраахвотнікі, — намагалася маці пераканаць мяне.

Аднак я цвёрда вырашыў ехаць. — Калі ўсё роўна давядзецца ехаць, дык ці не лепш зрабіць гэта раней? Гэтак жа можна хутчэй прасунуцца па службе, — сказаў я бацькам.

Дабіўшыся свайго, я пабег у школу і паведаміў настаўніка, што бацькі згодны. Настаўнік правёў мяне ў прыёмную, дзе нас чакаў вярбоўшчык з арміі, які аб'язджаў сярэднія школы бліжэйшых прэфектур.

— Настаўнік расказваў мне аб тваіх поспехах у вучобе, — ласкава звярнуўся ён да мяне. — Такія маладыя людзі нам патрэбны. Мабілізацыя навучэнцаў, якую мы праводзім, раўназначна прызыву на ваенную службу, і ты павінен ганарыцца гэтым...

Накана распытаў мяне аб стане здароўя, аб сям'і, але аб тым, што мне хацелася ведаць больш за ўсё, — аб маіх будучых абавязках, — не сказаў нічога станоўчага. Ён уручыў мне трыста пяцьдзесят іен на падрыхтоўку да ад'езду і папярэдзіў:

— Чакай павесткі і будзь гатовы адправіцца ў любы момант.

У той час трыста пяцьдзесят іен былі вялікімі грашыма, і такая значная сума мімаволі выклікала нейкую трывогу нават у маёй дзіцячай душы. Мне было вядома, напрыклад, што старэйшы сын нашых суседзяў, які закончыў сярэднюю школу і пайшоў на службу ў сельскую ўправу, атрымлі-

2

вае ўсяго трыццаць пяць іен у месяц, а месячная пенсія дырэктара пачатковай школы была нешта каля ста іен. «Што гэта значыла б? Цікава, што мне давядзецца рабіць?» — пытаў я самога сябе.

— Ну, Хірацян, у цябе будуць, напэўна, вельмі сур'ёзныя абавязкі... Мы цябе добра падрыхтуем да дарогі! — сказалі мне дома.

— Праўда, цяпер нічога не купіш ні за якія грошы, — скардзілася маці. Здавалася, яна была нават расстроена тым, што мне выдалі гэтулькі грошай. Магчыма, яе страшыла думка, што гэтыя грошы залічаць потым як кампенсацыю, якую атрымліваюць крэўныя загінутага. У самай справе, аб якіх расходах на гэтак званую «падрыхтоўку ў дарогу» магла быць мова, калі за грошы не магчыма было атрымаць не толькі адзежу ці абутак, але нават цукеркаў.

Аб ад'ездзе мяне паведамілі адкрыткай праз чатыры дні.

У вопратцы з бамбукавымі гузікамі, у ботах старэйшага брата я пакінуў родны дом. Разам з бацькам я прыйшоў, як было ўказана ў адкрытцы, у гарадскую гасцініцу.

Там ужо было трох падросткаў. Адзін з іх, Кусуна, аказаўся маім земляком. У суправаджэнні крэўных, апрача мяне, прыйшоў толькі адзін Кусуна, ціхі на выгляд хлопчык.

— Мой хлопчык яшчэ ні разу нікуды не выязджаў, і калі ласка, не крыўдзьце яго, вельмі прашу вас усіх... — сказала маці Кусуна, простая на выгляд жанчына, і нават пакланілася нам.

— Нічога, мой сынок таксама яшчэ нідзе не быў... супакоіў яе бацька.

(Працяг на стар. 4)

3

Літаратурная старонка

Трыбуна Беларускага літаратурнага аб'яднання ў Беластоку

№ 25

OMNIA MEA MECUM PORTO

Я рос у калысцы з палёў і лугоў,
Акружанай плахтаю лесу:
Вясною між кветак, зімой між снягоў,
Пад дахам — блакітам нябесным.

Я першыя крокі ступіў у сяле,
Пазнаў там што сіла, што слабасць.
І штодзень вучыўся, як трэба смялей
З жыцця піць і горыч і радасць.

Пазнаў там я цяжкую працу сялян,
Іх лёс, што капрызы пагоды,
Іх цягу, парывы і шрамы іх ран
І добрыя дні і нягоды.

Іх лёс для мяне будзе заўжды як свой:
Калі ён бяздушны — сумую,
Калі ж ён пагладзіць іх цёплай рукой,
Тады і я радасць пачую

Д. ШАТЫЛОВІЧ

ПІСЬМО ДА КАХАНАЙ ЖАНЧЫНЫ

Каб я мог паслаць Табе сэрца,
Узяў бы вырваў з грудзей і паслаў.
Яно ўсё па-ранейшаму б'ецца
Тым каханнем, што Ты унясла.

Ты адкрыла б усе мае тайны,
Ты бы ведала кожны сакрэт.
Там надзеі і мары схаваны
І няўдачаў застаўся там след.

У ім жыццёвы мой шлях друкаваны,
У ім напісаны трагі - раман.
Ты ўбачыла б свежыя раны
І сляды зрубцаваўшыхся ран.

А калі б у слязлівым тумане
Разглядаць пачала Ты глыбей,
Там знайшла б Ты любоў і каханне,
Там убачыла б Ты і сябе.

Не магу я паслаць Табе сэрца,
Не магу яго вырваць з грудзей,
Дык няхай жа на гэтай паперцы
Сэрцам пісаны верш мой ідзе.

БАБЫЛЬ

ВІКТАР РУДЧЫК

МАЛЕНЬКІ ПАРТРЭТ

(АПАВЯДАННЕ)

Гусіны крык разносіўся над выганам за рэчкай. Міхась разам са сваімі сябрамі заняты быў вельмі важнай працай: яны спаборнічалі ў будове маленькіх печак з пяску. Раптам хтосьці з сяброў гукнуў:

— Міхась, тваe гусі ў гародзе!

Міхась пакінуў будаўніцтва і пабег за гусьмі, якія са смакам скубалі густы арэшак. Калі Міхась перабягаў праз дарогу, спыніў яго якісьці дзядзька.

— Хлопчык, — сказаў ён — пачакай!

Міхась спыніўся. Перад ім стаяў незнаёмы дзядзька, апрануты крыху інакш, чым тутэйшыя жыхары. Асабліва зацікавіла Міхася сіняя, круглая шапка з маленькім казырочкам, якую незнаёмы ссунуў на патыліцу, відавочна, ад спякоты. Міхась даўно ўжо марыў, каб хаця бы адзін разок прымерыць такую шапку. У вёсцы падобную меў толькі солтыс і якісьці пан, што часта прыязджаў да вёскі ў чорным мундзіры. Толькі ў таго пана казырок быў шмат большы і кругом акаваны бліскучым жалезам.

— Ну, падыйдзі бліжэй — ласкавым тонам сказаў незнаёмы дзядзька, бачачы, што хлопчык чагосьці засароміўся ці спалохаўся: стаіць і расшыранымі вачыма неяк смешна глядзіць на яго. Але ў той жа момант паветра загудзела злосным жаночым голасам:

— А чые там гусі ў гародзе, каб іх халера!..

— Пачакайце, дзядзька, зараз гусі выганю з гароду! — сказаў Міхась і паімчаўся. Праз хвіліну зноў падыйшоў да незнаёмага і тупым позіркам запытаў яго ў чым рэч. Незнаёмы з зацікаўленнем паглядзеў на хлопчыка. Перад ім стаяў босы малыш гадоў пяць — шэсць, апрануты ў паношаную сарочку з грубага ільнянога палатна, нагавіцы на ім былі або бацькавыя, або старэйшага брата; праз дзіркі ў іх відаць было ногі.

Незнаёмы запытаў дарогу ў суседнюю вёску. Міхась, размахваючы жвава рукамі, стараўся, як мог, найлепш выясніць незнаёмаму тую справу.

— Разумны з цябе хлапчук, — сказаў незнаёмы. — Ты чый будзеш?

— Я Іванаў, — адказаў хлапчук. — Таго, што каля каштана жыве, а не на канцы вёскі, ведаеце?

— Ну, добра, няхай будзе — ласкава ўсміхаючыся, адказаў незнаёмы і пачаў чагосьці шукаць па кішэнях, Міхась пастаяў яшчэ хвілінку, а потым адазваўся:

— Ну, то я ўжо пайду.

— Пачакай яшчэ, штосьці дам табе на памятку, — адазваўся незнаёмы дзядзька і падаў Міхасю невялікі картончык.

— Вазьмі, схавай і нікому не паказвай; толькі памятай, каб не згубіў! — дадаў строгім голасам, пагражаючы пальцам.

Міхась узяў картончык і з захапленнем убіў у яго нічога неразумеючы позірк. Штосьці падобнае дастаў Міхась у мінулым годзе перад пасхай ад мясцовага бацюшкі. «Той аднак быў іншы, — меркаваў Міхась. — У таго на плячах быў вялізны крыж, а над галавой такое яснае, яснае кола. Бацюшка сказаў тады, што гэта найлепшы святы».

Міхась штораз мацней здзіўляецца. З картончыка глядзіць на яго зусім лысы чалавек. Вострая бародка ў яго бодра паднята ўгору, ён стаіць напружаны, як струна, і пахіліўшыся крыху наперад, выцягнутай правай рукой паказвае штосьці далёка, далёка... У яго фігура такая поўная энергіі, што здаецца, вось-вось узляціць ён у паветра і, быццам арол, паімчыцца над зямлёю.

Міхась не вытрымаў і запытаў:

— Дзядзька, скажыце, ці то святы?

— Яшчэ лепш ад святога, — паважна адказаў незнаёмы.

«Лепшы ад святога? — здзівіўся Міхась. — Як жа так можа быць?».

— Ці вы праўду кажаце, дзядзька? — недаверліва запытаў Міхась.

— Ясна, праўду, — рашуча адказаў незнаёмы.

Міхась нейкі час стаяў моўчкі і раздумваў над чымсьці. Урэшце нясмела адазваўся:

— Калі ён яшчэ лепшы ад святога, то скажыце, дзядзенька, як у яго папрасіць, каб майму бацьку даў ён каня і карову?

Незнаёмы здзіўленым позіркам акінуў хлапчука.

— Бо бачыце, дзядзенька, — цягнуў Міхась, як бы хацеў выясніць сваю незвычайную просьбу, — зімой у нас здохла карова, а вясною нейкія паны забралі каня. Бацька гаварыў, што за даўгі. Бо я ўжо столькі маліўся, столькі прасіў Бога і ўсіх святых, а мама нават свечку ў царкве купіла, але нічога не памагло.

— Трэба, сыночак, крыху яшчэ пачакаць, — адказаў незнаёмы дзядзька і пагладзіў Міхася па брудных, зросшыхся ў каўтун канапляных валасах. — Той дзядзька, якога ты бачыш на гэтай картачцы, дасць вам усё: каня і кароўку, і нават рубашку, і новыя нагавіцы...

— А ці ён можа даць здароўе для Варачкі, значыць, маёй сястры, якая ўжо паўгода ляжыць хворая? — пацікавіўся Міхась.

Незнаёмы не паспеў адказаць. Міхасёвы гусі ізноў зайшлі ў агарод і ён пабег за імі. Незнаёмы дзядзька правёў яго вачыма, усміхнуўся і гукнуў у след за Міхасём:

— І памятай, не згубі майго падарунка!

— Не згублю! — адказаў Міхась і зноў босыя яго пяткі хутка замільгалі на сонцы.

*

Многа вады ўплыло ў ручайку за вёскай, шмат кропляў крыві ўнеслі з сабой яе маленькія хвалі.

Міхась жыў у горадзе. Ён быў настаўнікам. Ужо ажаніўся і меў двое дзяцей. Летам Міхась часта з усёй сям'ёю прыязджаў у водпуск да брата, які гаспадараваў на бацькаўшчыне. Так было і тым разам.

Міхась з братам сядзелі на даху бацькоўскай хаты і зрывалі саламяную страху, каб дом пакрыць чарапіцай. На вуліцы, сярод нацярушанай саломы, гаманілі Міхасёвы дзеці, занятыя гульнёю са сваімі вясковымі сябрамі. У нейкі момант Міхась пачуў голас сваёй шасцігадовай дачкі Ніны.

— Папа! — крычала яна, задзіраючы ўгору свой курносы носік. — Штосьці ўпала з даху, я знайшла ў саломе, картачка нейкая!

Міхась глянуў уніз і адказаў:

— Схавай дачанька, потым пакажаш.

Калі ўсе селі абедаць, Ніна падыйшла да бацькі.

— На, папа, — сказала яна і падала бацьку пажоўклы кавалачак паперы.

Міхась узяў, паглядзеў, і раптам усё ў ім усхвалявалася. Перад вачыма, як жывыя, усталі дзіцячыя ўспаміны. Ён убачыў сваіх гусей на выгане, і таго незнаёмага дзядзьку ў круглай сіняй шапцы.

— Паглядзіце! — выклікнуў з захапленнем Міхась — гэта ж тая самая картачка, якую я дзецюком атрымаў ад незнаёмага чалавека!

Усе прысутныя акінулі Міхася пытальным позіркам.

— Ага, ну так, — здагадаўся Міхась, — вы нічога не ведаеце. Тады паслухайце. Была вось такая гісторыя...

І Міхась пачаў расказваць.

— Ну, а потым што ты зрабіў з ім? — пацікавілася Міхасёвая жонка.

— Потым ён дзве нядзелі, — замест Міхася выясніла яго маці ўжо зусім старэнькая жанчына, — насіў гэты партрэцік за пазухай і ноччу маліўся на яго. Нарэшце не вытрымаў і аддаў мне. А я аддала мужыку, значыць вашаму бацьку (вечны ўпакой для яго душы). Бацька сказаў, каб нікому нічога не гаварыць і дзесьці тое схаваў. Але, калі бацьку арыштавала паліцыя за падполле, то пры рэвізіі знайшлі гэта і забралі з сабой. Адкуль цяпер...

— А вось жа, справа ў тым, што паліцыя тады не забрала гэты партрэцік, — перабіў маці Міхась. — Я непрыкметна сцягнуў гэты партрэцік са стала, дзе ён ляжаў разам з іншымі паперамі, і схаваў за пазуху. Ці ж не памятаеш, як яны тады злаваліся, як шукалі?

— Гэта таму?

— Так, — кіўнуў галавою Міхась на пацверджанне.

— Наступнага дня вапхнуў я яго ў страху, дзе ён праляжаў да сённяшняга дня.

Нейкі момант усе маўчалі. Нават дзеці сядзелі ціха. Цішыню перарвала Ніна, дачка Міхася:

— А што — то за дзядзька на тым здымку? — зашчабятала яна.

— От, глупая, не ведае! — адазваўся старэйшы васьмігадовы брат. — Гэта ж Ленін, так, папа?

— Так, дзеці, — задумлівым тонам адказаў Міхась, — гэта сапраўды Ленін. Вельмі добры і разумны чалавек. Вось тады той незнаёмы дзядзька, даючы мне гэты партрэцік, сказаў: пачакай, будзеш мець і новую сарочку і новыя нагавіцы, і каня і карову... Спраўдзіліся яго словы, хаця трэба было доўга чакаць. Бачыце дзеці, вы ходзіце ў чыстай вопратцы, умытыя і сытыя. Я таго не меў. А каб так было, як ёсць зараз, гэты чалавек з таго пажоўклага ад старасці маленькага партрэта не шкадаваў нават свайго жыцця. За тое менавіта трэба яго любіць, як роднага бацьку.

Ізноў усе маўчалі, пакуль Ніна не зашчабятала сваім звонкім галаскам:

— Папа, Міця абліў мне сукенку!

— То не я, то яна сама! — бараніўся той.

«Дзеці аднак заўсёды застаюцца дзецьмі, — падумаў Міхась, — але іх дзяцінства і маё — як сонца і зямля».

Пад жаночым кіраўніцтвам

(Працяг са стар. 1).

пакупку машын, спулдзельца далажыла 48 тыс. уласных грошай. Побач з гэтым трэба было ўмацаваць спулдзельню ўнутры. Была праведзена верыфікацыя членаў, у выніку якой адзін з членаў быў выключаны са спулдзельні. На яго месца прынялі новага члена і лік гаспадарчых супольна не памяншыўся. Усё гэта садзейнічала ўмацаванню спулдзельні, і яна рашуча пачала развівацца.

НЕКАЛЬКІ ВЫМОЎНЫХ ЛІКАЎ

Спулдзельцы ў Бельшчызне ўмеюць гаспадарыць і то гаспадарыць умела. Тут разумеюць карысць, якую дае жывёлагадоўля: гэта даход з паставак мяса і малака і ў той жа час дасканалыя ўгнаенні, а значыцца і павелічэнне ўраджайнасці палёў. Зараз спулдзельцы гадуюць 8 дойных кароў, 5 штук маладняка, і ад 15 да 30 свіней, у залежнасці ад пары года. У бліжэйшым часе намяраюцца падняць гадоўлю кароў да 15 штук. Калі ўлічыць, што спулдзельцы гаспадараць толькі на 91 гектарах зямлі, у тым ліку 76 гектараў ворных, дык гэтыя лікі гавораць самі за сябе. Нельга таксама забываць, што апрача супольнага статка, кожны з членаў спулдзельні гадуе па некалькі галоў жывёлы на прысядзібным участку.

Якраз у гэты момант на пляц перад аборай увайшоў спулдзельчы статак. Пародзістыя тлустыя каровы выклікаюць захапленне. Іх выгляд аж надта сведчыць аб дбайнасці гаспадароў. Невыпадкова тады, што спулдзельцы паставілі сабе за мэту надаіць у гэтым годзе па 2.500 літраў малака ад адной каровы. Ужо надаілі па 2.300 літраў ад каровы. Ёсць тут і каровы, якія даюць больш 3 тыс. літраў малака ў год. Такія каровы хацеў бы мець не адзін гаспадар.

— Калі карову накорміш, дык і малако будзе, — гавораць спулдзельцы. І сапраўды кармоў каровам хапае.

— Апрача сена і іншых кармоў мы засёўды нарыхтоўвалі сілас, — расказвае мой субяседнік. Сілас нарыхтоўвалі пачаткова з бурачанага лісця. Аднак мы маглі тады засіласаваць не больш 70 цэнтнераў. Каб павялічыць кармавую базу, у гэтым годзе пасеялі 1 гектар кукурузы.

Кукуруза ўзыйшла вельмі добра і яе будуць тут вырошчваць і надалей.

Пасняхова развіваецца і гадоўля свіней. У снежні мінулага года спулдзельцы прадалі дзяржаве 5 адкормленых свіней, у чэрвені гэтага года яшчэ дзве штукі, а ў жніўні плануюць прадаць яшчэ 7. Вага праданых свіней дасягае 120 — 200 кілаграмаў. Толькі ў гэтым годзе спулдзельцы прададуць каля 1.500 кілаграмаў мяса.

Апрача жывёлагадоўлі пасняхова развіваецца тут і вырошчванне збожжавых культур. Што спулдзельчая гаспадарка стаіць на высокім узроўні, сведчыць і той факт, што вартасць спулдзельчай гаспадаркі складзе ўжо ў гэтым годзе каля 1 мільёна злотых, пры ўзятых крэдытах у 400 тыс. злотых. На ўвагу заслугоўвае факт, што ў сплаце рат спулдзельцы не маюць ні гроша залегласці.

НАДЗЁННЫЯ СПРАВЫ

Праца, гаспадарнасць і развага штодзень рухаюць жыццё спулдзельцаў уперад. Аднак кожны поспех — гэта і пераадольванне цяжкасцей. Балючай справай спулдзельні з'яўляецца пабудова супольнай клуні. Усё яшчэ спулдзельцы вымушаны складаць збожжа па клунях пасобных членаў, і, што горш, у стагах, а гэта прыводзіць да страт. Пабудова клуні ўжо пачата, але на далейшыя працы спулдзельня не мае пакуль што сродкаў. Час жніва ўжо недалёкі, і я разумею хваляванне спулдзельцаў за новы ўраджай. Я не хачу ўваходзіць у правы банка, аднак, на маю думку, спулдзельцы з Бельшчызны заслугоўваюць на дапамогу.

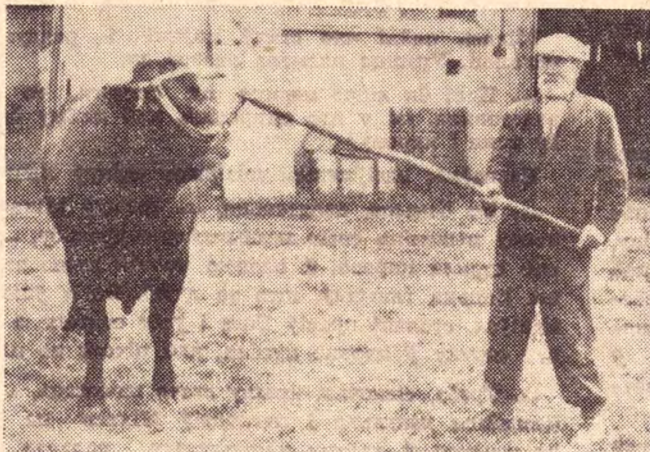
— Пакуль што нас усяго толькі 8 асоб, але клуню мы будуем не толькі сабе, а з часам і для ўсёй вёскі, — гавораць тут. І ў гэтым спулдзельцам нельга адмовіць у справядлівасці. Ужо зараз у праўленне спулдзельні ўплыла заява ад Антонія Цагелкі, які просіць прыняць яго ў члены супольнай гаспадаркі. На восень прадбачваецца яшчэ 2—3 такія заявы.

Сяляне ўсё больш пераконваюцца ў перавазе супольнай гаспадаркі над аднаасобніцкай.

— Вынікаў нашай працы нельга не бачыць, а яны самі пераканаюць аб правільнасці нашага шляху. І тыя, хто сёння яшчэ глядзіць на нас не надта прыязным вокам, прыйдзе з часам да нас і будзе прасіцца прыняць яго ў нашую сям'ю.

Зараз у Бельшчызне 50 прац. сялян з'яўляецца членамі прадукцыйнай спулдзельні, а новыя заявы аб прыняцці ў калектыўную гаспадарку гавораць самі за сябе. Кожны год прыносіць тут новыя дасягненні. На бліжэйшыя гады спулдзельцы плануюць пабудаваць гараж на машыны, закупіць некалькі электрарухавікоў, павысіць гадоўлю кароў да 20 галоў і наладзіць гадоўлю пародзістых цялят, забяспечваючы і іншыя мясціны высокаякасным маладняком. Побач з узростам і развіццём спулдзельні будзе павялічвацца і вартасць працадня. Што гэта будзе так, сведчаць ужо дагэтуляшнія вынікі.

П. ЧЭРНЯКЕВІЧ

Спулдзельчы статак клапатліва даглядае Ян Леўчук.
На здымку Ян Леўчук са сваім выхаванкам
(Фота - аўтара)

ЭХ, ДАРОГА

Невялікі гарадок Мельнік, распаложаны над ракой Буг, з'яўляецца адным са старэйшых населеных пунктаў у сучасным Сямяціцкім павеце. Сведчаць аб гэтым памяткі, якіх меткае вока гісторыка знайшло б тут нямала.

Даўно ўжо існуе ў Мельніку шахта мелу і зараз яна штораз больш развіваецца. Вядуцца таксама працы ў пошуках іншых натуральных багаццяў.

Прыемныя для вока краявіды, разнародныя формы паверхнасці, лес ды вада робяць гэты куток вельмі прыгодным для турыстычнага руху.

Справа аднак у тым, што да Мельніка не даходзіць чыгунка і толькі адна дарога са станцыі Сямяцічы звязвае яго з акружаючым светам, быццам нерв з цэнтральнай сістэмай. Але гэтая дарога... Яна выглядае як узбураная і закаваная марозам рэчка. Каго лёс завядзе на гэтую дарогу, ён безумоўна атрымлівае ўражанне, што едзе праз каменістую пустыню. Хопіць пратрываць гэтую дарогу — і ўся прыгажосць наваколля Мельніка знікае, як імгла.

Каб справа скончылася на гэтым, не было бы ніякай трагедыі. Аднак машыны, якія нармальна праходзяць без генеральнага рамонту 60 тыс. км., на гэтай дарозе перастаюць ужо пасля 15 тыс. км. Не ведаю, ці хто ўжо спрабаваў падлічыць, якія страты панасіць на гэтым нашая дзяржава. Мне, як журналісту, гэта не ўдалося. Але думаю, што за гэтыя грошы, якія ідуць на амартызацыю транспарта на працягу толькі аднаго года можна было бы пабудаваць першакласную шашу. Тым часам аддзел камунікацыі ПРН у Сямяцічах тлумачыцца тым, што на адбудову гэтай дарогі няма фондаў. Адкуль тады бяруцца грошы на рамонт аўтамашын і на пакупку новых, якія заўчасна губляюць на гэтай дарозе сваю прыдатнасць да эксплуатацыі? Ці ж бы нашая дзяржава мела дзве пасобныя кішэні? Ці ж гэта нармальная з'ява, калі так не па-гаспадарску затрачваецца дзяржаўныя грошы.

Думаю, што знойдуцца адпаведныя прадстаўнікі адносных улад, якія дадуць адказ на гэтыя пытанні, ды не толькі рэдакцыі, а перагавораць свае пастановы ў канкрэтныя справы.

ВІКТАР РУДЧЫК

Неўзабаве мы засталіся адны. Накана загаварыў з намі ўжо не так, як за першым разам. У яго голасе гучэлі зусім іншыя ноткі.

— З сённяшняга дня вы знаходзіцеся на службе ў арміі. Вы павінны прасякнуць новым духам і быць стойкімі і мужнымі.

З гасцініцы мы накіраваліся ў Іонэхара. Там на фурманцы нас чакалі яшчэ восем падросткаў з розных прэфектур са сваім вярбоўшчыкам Такаяма. Акурат у гэты час пачаўся паветраны налёт, і мы ўжо пачалі сумнявацца, ці ўдасца нам выехаць. Але хутка гэта апаска адпала. Мы былі залічаны ў армію на спецыяльнаму загаду, таму нас пасадзілі ў першы эшалон разам з курсантамі. Прыехаўшы ў Сімонасэкі, мы далучыліся да юнакоў з раёнаў Кюсю, Сіноку, Цюгоку, Канто і Кансай і чакалі на рэйсавы параход у Карэю.

У Карэйскім праліве на моры і ў паветры панавалі праціўнік, і цэлыя два дні прайшлі ў дарэмным чаканні парахода. Тады Накана і другі вярбоўшчык — Ацуна — нанялі рыбалавецкае судна, на якім мы (нас было асоб трыццаць) глыбокай ноччу пераправіліся ў Хаката.

Настрой ва ўсіх пачаў падаць. Мы пачыналі здаваць справу, што нас акружае нейкая таямніца, і таму пазбягалі нават сяброўскіх гутарак. Хоць цяпер нас і звязваў аднолькавы лёс, сапраўднай блізкасці між намі не ўзнікала.

На поўначы Кюсю якраз у гэты час цвілі вішні. Але нам, якія з вялікім непакоем чакалі на судна, было не да іх.

Нарэшце, раніцай 31 сакавіка на гарызонце з'явіліся два белыя параходы. Аднак мы не адразу выйшлі ў мора і зноў нечага чакалі. Нам не

дазвалялася ні адкрываць ілюмінатары, ні выходзіць на палубу. Так мы прасядзелі замкнутыя да раніцы наступнага дня. Мы так былі галодныя, што нам хацелася есці нават у сне. У мяне ў мяшку аставаліся рысавыя ляпёшкі, якія тады ўкрадкам палажыла маці, але я, зразумела, не мог з'есці іх адзін, а падзяліўся з тымі, хто аказаўся побач, і перадусім з Кусанам.

— Дай і мне адну! Страшна хочацца есці, — раздаўся голас за маёю спіною. Гэта папрасіў Хаясіда. У яго тоне было і намёка на ўніжэнне. Мне спадабаўся яго адкрыты характар.

Калі я накіраваўся на ўмывальню, ён пайшоў следам за мною і на дарозе сказаў:

— Твая ляпёшка вельмі смачная.

Потым ён саромліва спытаў:

— А ты любіш салодкае?

— Ага, вельмі, — адказаў я.

— Ну вось, як сцямнее... — таямніча сказаў Хаясіда і адышоў.

Вечарам, калі я ўжо засынаў, Хаясіда ціха падышоў да мяне і моўчкі сунуў мне ў рот кавалачак вінаграднага цукру. Ён засмяяўся, калі я ўстрасянуўся ад нечаканасці, і ад яго шчырай ўсмешкі ў мяне на душы пацяплела. З гэтага часу мы пасябравалі.

Двое сутак параходы стаялі на якары і толькі на трэці дзень адправіліся ў рэйс. Судны ішлі быстра, відавочна баяліся нападзення непрыяцельскіх падводных лодак, і праз якіх -- небудзь пяць гадзін мы прыбылі ў Фусан (цяпер Пусан. Рэд.).

У Фусане нас пасадзілі ў хуткі цягнік, які ішоў у Сіньцзін (Сіньцзін — былая сталіца марыянеткавай дзяржавы Маньчжоу — Го. Цяпер гораду вярнулі старую кітайскую назву Чанчунь. — Перакл.). Канчатковая мэта нашага падарожжа ўсё яшчэ была невядомай. Праехаўшы ўвесь Карэйскі паўвостраў, мы апынуліся ў Сіньцзіне. Днём нас вадзілі ў штаб Квантунскай арміі, а ноччу пасадзілі ў цягнік, які ішоў у Харбін.

Вымыты свежай ранішняй расой, Харбін выдаўся мне казачным горадам.

Накіраваўшыся ў горад, наша група неўзабаве затрымалася на вуглу Гірынскай вуліцы. Перад намі быў цагляны двухпавярховы будынак.

— Гэта напэўна тут? — зашапталі мае суседзі. Невыспаўшыся і змучаныя, мы ўсе ўцешыліся: нарэшце на месцы!

Нас правялі ва ўнутраны панадворак будынка. Армейскі чыноўнік павіншаваў усіх з прыбыццём і сказаў:

— Пакуль прыдзе машына, я вас завяду паесці!

Мы мімаволі пераглянуліся. Ва ўсіх мільганула адна і тая ж думка: як, яшчэ не тут? Выявілася, што гэта быў толькі пункт сувязі з нашай часцю. У падвальчыку, гаспадаром якога быў рускі, першы раз з тых пор, як мы пакінулі родны дом, нас накармілі ўволю.

Калі мы вярнуліся на панадворак, нам выдалі шынелі, боты, пісталеты і шаблі.

— Ну вось, цяпер вы сталі служачымі Маньчжурскага атрада 731, — падбадзёрыў нас начальнік пункта сувязі.

(Працяг будзе)

Лепш як на Івана

Сабятын з'яўляецца адной з найбольш аддлеглых вёсак у Бельскім павеце. Аддаленасць ад горада, чыгункі і шашы спрыяла таму, што многія жыхары Сабятына не мелі магчымасці пабачыць нават лепшых самадзейных мастацкіх выступленняў, духавога аркестра, спартыўных гульняў і г. д.

У Сабятыне толькі на Івана (царкоўнае свята) у вёсцы больш збіралася людзей, бо прыязджалі сваякі на «фэст» з суседніх вёсак, збіралася больш моладзі, бо традыцыйна тады арганізоўваліся танцы. І танцы былі адзіным, так сказаць, культурным мерапрыемствам.

У мінулым годзе ў Сабятыне арганізаваўся гурток сялянскай моладзі, які ўзначаліў Уладзімір Зіневіч. Зараз гурток налічвае 51 членаў. Члены гуртка пастанавілі і адрамантавалі ўласнымі сіламі будынак на святліцу. Пры дапамозе настаўнікаў мясцовай школы, і ў першую чаргу Зосі Сініцкай, пачала арганізоўвацца мастацкая самадзейнасць. Павятовае праўленне ССМ, бачачы вялікую ахвярнасць у арганізатарскай працы пры ўзняцці на вышэйшы ўзровень культуры сваёй вёскі, а таксама па просьбе праўлення гуртка ССМ пастанавіла ў Сабятыне арганізаваць маладзёжную ўрачыстасць.

У арганізаванні ўрачыстасці ўзялі ўдзел і павятовыя праўленні ЛПЖ і ЛЗС. У Сабятыне моладзь стала рыхтавацца да гэтай урачыстасці. Ля вёскі ёсць лясок, а ў гэтым ляску горка. Называюць яе там «Воўчай горкай». І вось гэтая Воўчая горка стала цэнтрам урачыстасці. Назбіралася многа моладзі і старэйшых нават з аддлеглых вёсак. Прыехалі мастацкія калектывы з Пілік і Шчытоў, а таксама духавы аркестр з Бельска. Іх выступленні захаплялі ўсіх гледачоў, а найбольш мясцовых жыхароў. Вялікім зацікаўленнем карысталіся таксама розныя спартыўныя гульні. Было на што паглядзець, была магчымасць усім ахвотным браць удзел у велагонках і скаканні ў вышыню і шырыню, і ў бегу, і ў валейбол, а на заканчэнне пад гукі духавога аркестра патанцаваць. Вельмі прыемна і весела прайшоў супольны абед, даны моладдзю Сабятына ў гонар гасцей урачыстасці. Людзей у Сабятыне ў гэты дзень (а было гэта ў канцы мая) было столькі, што ніколі вёска столькі не бачыла. Папрыязджалі ў Сабятын і сваякі і знаёмыя. У гэты дзень амаль кожная сям'я мела гасцей.

«Сёння куды лепш, як на Івана», — паўтараліся словы ў жыхароў гэтай вёскі.

І вось гэтая «порцыя» культуры для Сабятына і жыхароў навакольных вёсак, якія былі на ўрачыстасці на доўгі час пакінула многа прыемных уражанняў і мілых успамінаў. Аб гэтым яшчэ і цяпер не перасталі там гаварыць.

М. Х.

Вялікі вораг у малым кілішку

— Гарэлка — для людзей, — часта ў нас чуецца. Гэта праўда. Нават яшчэ да нараджэння данага чалавека па гэтай прычыне ўжо падрыхтоўваецца запас гарэлкі. Калі чалавек нараджаецца, урачыстасць гэтую адзначаюць ракою гарэлкі. Калі падрасце і задумаў жаніцца, на яго вяселлі зноў мора гарэлкі. Аджыў чалавек сваё, развітаўся з белым светам, і зноў яго людзі праводзяць бульгатам «горка-пякучай». Аказваецца, што сам чалавек з'яўляецца асноўнай прычынай піцця гарэлкі ўсё сваё жыццё.

Ад апошняй вайны ў нашай краіне з кожным годам выпіваецца ўсё большая колькасць алкаголю. Дайшло да таго, што нашая краіна ў мінулым годзе па колькасці выпітага алкаголю заняла першае месца ў Еўропе (ці ж гэта не «гонар»?) Менавіта ў 1959 годзе выпіта ў нас 5,8 літраў стоградуснага

— Ну і здагадлівыя ж нашыя людзі. Са звычайнага парніка патрапяць зрабіць «першаясасны» самагонны апарат.

— Гэтых апарацікаў, — кажа камендант пастарунка МО ў Храбалах на Бельшчыне, грам. Мінько, — ліквідавалі мы ўжо не малую колькасць.

Фота — В. Баршчэўскі

спірту на кожнага грамадзяніна нашай краіны (разам з тымі, што яшчэ ляжаць у калысках і тымі, што не ўстаюць ад старасці). Інакш кажучы, на гарэлку ў мінулым годзе насельніцтва нашай краіны выдала (чытай прапіла) 20 мільярдаў злотых. Калі б прызначыць гэтыя грошы, напрыклад, на будаўніцтва, то ў мінулым годзе мы маглі б пабудаваць 2 тысячы стодамовых, новых, мураваных вёсак (лічачы, што кожны дом каштаваў бы 100 тысяч злотых). Калі б браць пад увагу, што на ўсёй Беласточчыне знаходзіцца 3.720 вёсак, то за прапітыя ў мінулым годзе грошы мы змаглі б ліквідаваць большую частку драўляных вёсак і выбудаваць новыя, мураваныя. Небяспека пажараў знікла б у нас раз і назаўсёды.

Варта тут яшчэ дадаць, што колькасць выпітага алкаголю, пададная ў вышэйшым прыкладзе, далёка няпоўная. Калі дадаць яшчэ колькасць выпітага віна і піва, (а гэта ж таксама алкаголь) і ў асаблівасці колькасць выпітай «самагонкі», так распаўсюджанай у нас на Беласточчыне, дык сума прапітых грошай у мінулым годзе значна ўзрасце.

І хто запярэчыць, што гарэлка не цячэ ракой па нашай краіне?

Беласточчына таксама не на апошнім месцы ў спажыцці алкаголю.

У мінулым годзе працярозаўку, папулярна называюць у Беластоку «домам матысякаў», наведала 5 тысяч 400 п'яных грамадзян. Як на 100 — тысячны гарадок, дык гэты лік аб нечым сведчыць. Беластоцкая вёска не адстае ў піцці гарэлкі. Сяляне Беласточчыны ў мінулым годзе выпілі 2 мільёны 380 тысяч літраў стоградуснага спірту (не ўлічваючы выпітай «самагонкі»). Пераведзі гэта на грошы, дык выйдзе сума прыблізна 476 мільёнаў злотых.

Зразумела, што гэтага не выпілі самыя «горкія п'яніцы». Не ў сілах яны былі б столькі выпіць. Гэта пілі пры розных нагодах і без нагод мы ўсе: я, ты, яны... Во са свечкай на Беласточчыне трэба шукаць такой сям'і, дзе б не пілася гарэлка.

На прыкладах гэтага ўсяго відаць, якія вялікія затраты панясіць грамадства, п'ючы гарэлку. Але ёсць затраты, выкліканыя алкаголем, якіх немагчыма пералічыць на грошы. А гэтыя затраты яшчэ больш трагічна ўплываюць на штодзённае жыццё ўсяго грамадства. Алкаголь уводзіць разлад у сям'і, прычыняецца да боек, няшчасных выпадкаў на дарогах і ў працы, дэгенеруе маладое пакаленне.

Судовая практыка паказвае, што паасобныя роды злачынстваў, як напрыклад, забойствы, пашкоджанні цела, няшчасныя выпадкі, сексуальныя злачынствы і хуліганскія выбрыкі, выклікаюцца пераважна п'янымі людзьмі.

У 1959 годзе да Ваяводскага суда ў Беластоку паступіла 50 спраў аб забойствах. Судовы разбор выказаў, што 38 забойстваў адбылося пад уплывам алкаголю.

Усе ведаюць, што ў нашых вёсках мала калі адбудзецца забава, хрысціны ці вяселле, каб у рух не пайшлі кулакі, калы, а часта і больш вострыя прылады. З гэтай прычыны ў мінулым годзе на Беласточчыне было засуджаных 1739 асоб. 90 працэнтаў гэтых злачынцаў прымала ўдзел у бойках пад уплывам гарэлкі.

Як вядома, найбольш п'ецца ў суботу і нядзелю. Зразумела, што калі чалавек здорава нахлебваецца ў нядзелю, то ў панядзелак ён амаль непрацаздольны. І таму, як выказвае статыстыка, выдайнасць працы ў нашых прадпрыемствах абніжаецца ў панядзелак на 15 прац., а непрысутнасць у працы

У гэтага дзіцяці бацькі — алкаголікі.

даходзіць да 40 прац. А вось прыклад са справы абвінавачанага М., якую разглядаў павятовы суд у Ломжы. У выніку бойкі адзін з яе ўдзельнікаў, працаўнік дзяржаўнага прадпрыемства, месяц часу праляжаў у бальніцы, і паўтара месяца прабыў у хаце па звальненню лекарам. Увесь гэты час дзяржава яму плаціла як непрацаздольнаму, паносіла кошт яго лячэння, да таго яшчэ прадпрыемства на ўвесь гэты час страціла яго рабочую сілу. На гэтым адным прыкладзе бачым, якую вялікую затрату панесла дзяржава з прычыны адной бойкі. узнікшай пад уплывам алкаголю. Калі б падлічыць страты, нанесеныя ўсімі бойкамі, і да гэтага дадаць страты з прычыны непрацаздольнасці піўшых гарэлку і непрысутнасці ў працы выпіўшых, дык бачым выразна, што прадукцыя алкаголю дзяржаве не прыносіць ніякага даходу. Наадварот, наносіць

(Працяг на стар. 7)

Этнаграфічны семінар

(Працяг са стар. 1)

Цікавая дыскусія, якая разгарнулася пасля працавітых трох дзён семінара, у якой было многа ўдзельнікаў, з'явілася найлепшым доказам, што таго роду семінар быў карысны і патрэбны.

На заканчэнне семінара выступіў дырэктар дэпартамента культурна - асветнай працы Міністэрства Культуры Чэслаў Калужны. Звярнуў ён увагу на тое, што ў апошнія чатыры гады ў палітыцы нашай дзяржавы, у галіне культуры наступіў паварот у напрамку дэцэнтралізацыі, у напрамку стварэння магчымасцей розным рэгіянальным цэнтрам, у тым таксама і нацыянальным меншасцям, актывізацыі занядбаных у галіне культуры асяродкаў. Накіроўваецца ўвага на ажыўленне ініцыятывы мас у галіне развіцця культуры. Новым момантам у культурнай палітыцы з'яўляюцца намаганні, каб музеі сталіся сапраўднымі культурнымі цэнтрамі, каб ад збірання матэрыялаў перайшлі да дзейнай формы, каб насельніцтва адчувала патрэбу існавання музеяў на роўні з тэатрамі, кіно, дамамі культуры, святліцамі, бібліятэкамі і г. д.

Як фестываль найлепшых мастацкіх калектываў нацыянальных меншасцей, так і выстаўкі і семінары, садзейнічаюць штораз большай актывізацыі нацыянальных таварыстваў у галіне вывучэння матэрыяльнай і духоўнай культуры сваіх народаў.

Рэліктаў мінуўшчыны трэба ратаваць. Не ўсё прапала. Аднак уцалеўшыя крошкі народнага мастацтва павінны: аказацца не толькі ў музеях, але і ў дамах культуры, святліцах, бібліятэках і гд.

— Наш семінар прынясе карысць толькі тады, калі ён будзе садзейнічаць ажыўленню працы на месцах, — сказаў на заканчэнне сваёй прамовы дыр. Калужны.

Верым, што ўдзельнікі семінара будуць выкарыстоўваць разбуджаныя зацікаўленні ў галіне этнаграфіі і здабытыя на семінары веды і пагльбяць іх ў штодзённай працы над вывучэннем матэрыяльнай і духоўнай культуры сваіх народаў.

ВІКТАР ШВЕД

WYSTAWA SZTUKI LUDOWEJ

ZAMIESZKAŁYCH W POLSCE BIAŁORUSINÓW, LITWINÓW, ROSJAN, SŁOWAKÓW, UKRAIŃCÓW, ŻYDÓW

MUZEUM ETNOGRAFICZNE KRAKÓW 1960

Вокладка каталога кракаўскай выстаўкі народнага мастацтва нацыянальных меншасцей у Польшчы.

На вокладцы рэпрадукцыя выцінанкі Сымона Чарнякевіча з вёскі Макаўка Гайнаўскага павета.

ЖЫЦЦЁ ПАЧЫНАЕЦЦА ПАСЛЯ САРАКОЎКІ

Так ужо бывае, што ў арганізме мужчыны пасля 40 год жыцця даходзіць да пэўнай раўнавагі, вытвараюцца гарманійныя суадносіны паміж фізічнай і псіхічнай дзейнасцю арганізма. Мозг, гэты цудоўны рухавік усіх нашых думак, пачынанняў, учынкаў, «дацірaеццa» да ідэальнага стану. Сабраныя на працягу года веды і вопыт даюць яму тую мудрасць жыцця, якую мы не зможам знайсці ў маладзі. Паглыбленню гэтай мудрасці спрыяе яшчэ і тое, што з цягам часу чалавек выкідае са сваёй псіхікі ўсё тое, што непатрэбна, або менш патрэбна. Гэта, як быццам падсвядомая, арганізацыйная праца мозгу, дзякуючы якой мужчына пасля саракоўкі канцэнтруе сваю ўвагу на цікавячых яго праблемах і ў выніку гэтага выдайнасць яго працы ў многіх выпадках многа разоў большая, чым у маладых людзей. Як добра развіваюцца артыстычная і навуковая творчасць у людзей пасля саракоўкі, як доўга захоўваюць некаторыя пісьменнікі і вучоныя сваю творчую сілу, сведчаць аб гэтым найлепш гістарычныя прыклады. А найцікавейшае тое, колькі вялікіх людзей «будзілася» са звычайнасці менавіта каля 40 год.

Напрыклад, Генрых Ібсен — вялікі скандынаўскі драматург. Сярэднюю школу ён закончыў з вельмі слабымі ацэнкамі і з вялікімі цяжкасцямі трапіў ва ўніверсітэт, дзе таксама вучоба ішла цяжка, і ён нічым асаблівым не вылучаўся. І толькі набліжаючыся да саракоўкі, бліснуў вялікім талентам. Тыцыян да сарака год жыцця быў невядомым мастаком. Юзэф Конрад напісаў сваю першую вартую аповесць, маючы 39 год, а на Тэадора Фантанэ свет звярнуў увагу толькі тады, калі пісьменнік перасякаў саракоўку.

Прыкладам як доўга могуць працаваць старэйшыя мужчыны і якія ствараюць творы, можа сведчыць факт, што Гётэ закончыў другую частку свайго «Фауста», маючы восемдзесят год, а вядомы мастак Іоан Бабтыстэ Карот, маючы 77 год, выказаў гэтыя знамянальныя словы: «Каб Бог дазволіў мне пажыць яшчэ два гады даўжэй, думаю, што намаляваў бы штосьці прыгожае».

Аб выдайнасці працы навукоўцаў сведчыць вынік навукова - статыстычных доследаў, праведзеных у Германіі, дзе сабраны даныя аб навуковых працах 156 людзей навукі, у гэтым ліку 17 астраномаў, 24 хіміка, 19 геолагаў, 17 матэматыкаў, 34 біёлага, 17 лекараў, 20 фізікаў і 10 прадстаўнікоў іншых галін навукі. Аб іх навуковай дзейнасці сведчыць гэтая табліца.

Узрост	колькасць апублікаваных навуковых артыкулаў і прац
20 — 29	У сярэднім 9 прац
30 — 39	„ 20 „
40 — 60	„ 24 „
60 — 70	„ 18 „
70 — 80 і больш	„ 13 „

Як вынікае з гэтай табліцы, існуе значная перавага ў выдайнасці аўтараў пасля саракоўкі.

Нават, калі гаварыць аб фізічнай працы, то і тут мужчыны пасля 40 год цешацца заслужанай пашанай.

Амерыканскія даследчыкі па загаду ўласнікаў вялікіх прамысловых канцэрнаў правялі аналізу вартасці працы рабочых маладых і старэйшых гадоў. Дайшлі да вываду, што ў старэйшых рабочых:

1) радзей бываюць няшчасныя выпадкі ў час працы,
2) меншая кадравая цякучасць, а гэтым змяншаюцца выдаткі ўласніка на навуку новых працаўнікоў,
3) менш выходзіць прадукцыйных бракаў,
4) яны з'яўляюцца больш адказнымі за працу і праца іх можа абыходзіцца без тэхнічнага нагляду,
5) вышэйшая ступень прафесіянальнай кваліфікацыі і здольнасці,
6) большы вопыт,
7) пачуццё патрыятызму да прадпрыемства.

Здаровы мужчына пасля саракоўкі, фізічна і духоўна акрэплы, свядомы сваёй ролю і вартасцю ў грамадстве, мае перад сабою ак быццам новае жыццё. Новае, таму што інакш глядзіць на жыццё, лепш патрапіць выкарыстоўваць яго для сябе і больш даваць з сябе.

Апрацаваў М. ХМЯЛЕЎСКІ

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

СУХІ ДОЖДЖ

Трапіць у нас пад дождж — прыемнасць малая, асабліва калі холадна і вы лёгка апрануты. Але на зямлі ёсць і такія мясціны, дзе і пад даждом вы застанецеся зусім сухімі, таму, што і сам дождж тут сухі.

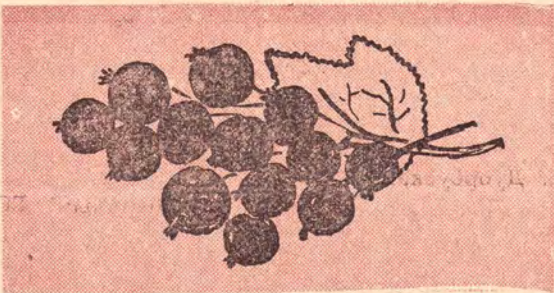
Гэта, здавалася б, зусім неверагодная з'ява назіраецца ва многіх раёнах зямнога шара, у тым ліку і ў сярэднеазіяцкіх пустынях. Справа ў тым, што клімат тут рэзка кантынентальны, а паветра неймаверна сухое. Воблакі — тут з'ява даволі рэдкая, але яшчэ радзей з іх выпадае дождж.

Але нават калі гэта і здарaецца, кроплі дажджу выпарваюцца ў паветры, не дасягнуўшы зямлі.

У такіх выпадках мы бачым, як ідзе дождж, стаім пад ім, але зусім яго не адчуваем: гэта і ёсць сухі дождж.

Ці ведаеш, што...?

Чорныя парэчкі — вельмі каштоўныя ягады. У іх вітамінаў у пяць разоў больш, чым у суніц, у восем разоў больш, чым лімонаў, апельсінаў, мандарынаў, агрэсту і маліны, у 10—20 разоў больш, чым у яблык, у 20—40 разоў больш, чым у вішань, абрыкосаў і ў 100 разоў больш, чым у вінаграду.

Замест Сэрцайка

Давайце сябраваць

ДАРАГАЯ РЭДАКЦЫЯ!

Нядаўна ў «Ніве» друкаваўся ліст сябра з Гайнаўкі, які, едучы цягнікам з Бельска, сустрэў прыгожую дзяўчынку. Яна вельмі спадабалася яму. Аднак наш сябра не адважыўся падыйсці і бліжэй пазнаёміцца з гэтай дзяўчынкай. Не ведаў, як гэта зрабіць.

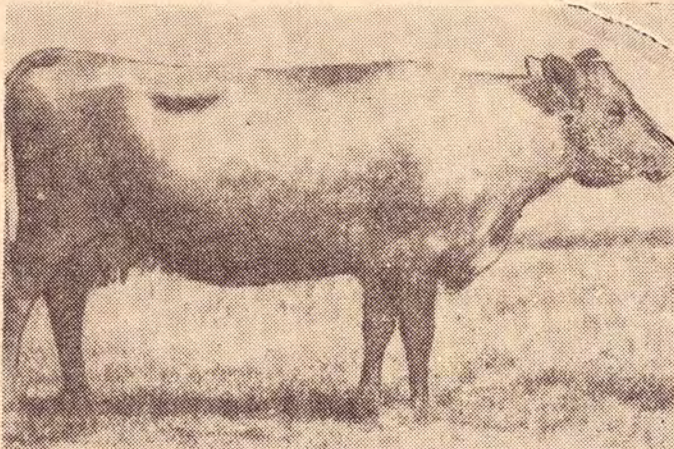
Такіх, як Коля, ёсць шмат сярод нас. Кожны хоча мець сяброў з іншай вёскі, мястэчка, з якімі мог бы весці перапіску. Але як тут пазнаёміцца? І тут, мне здаецца, можа нам памагчы «Ніва». Ці не можна было б у «Ніве» адкрыць куток «Пазнаёмімся» ці «Давайце пасябруем»? Гэта было б вельмі добра. У чым тут справа? — запытае не адзін. А вось у тым, што хлопцы і дзяўчаты, якія захацелі б мець сяброў, прысылалі б у рэдакцыю свае здымкі, пішучы пры гэтым, што іх цікавіць, на якія тэмы хацелі б перапісвацца. У такім выпадку не трэба было б думаць, як пазнаёміцца з дзяўчынай. Напісаў ліст у рэдакцыю і чакай дзесятак лістаў ад дзяўчат і хлопцаў-равеснікаў. Не адзін раз сустрэнешся з дзяўчынай, якая любіць песні, адкрыткі, хоча пагутарыць аб той ці іншай справе. Але не ведае, да каго звярнуцца з просьбай парадзіць, памагчы.

Не ведаю, як думаюць іншыя чытачы, але мне здаецца, што куток «Давайце сябраваць» цешыўся б вялікай папулярнасцю.

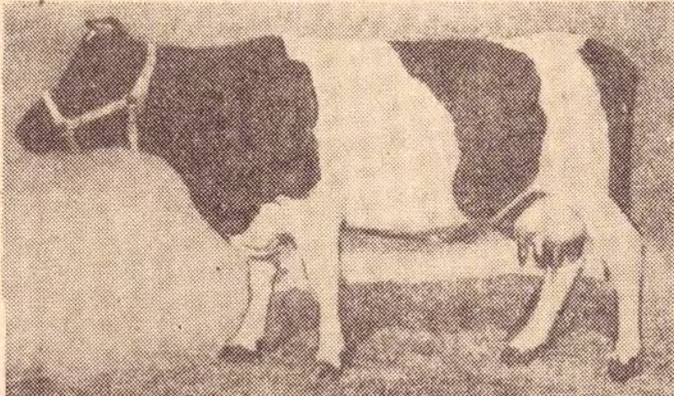
МАЦЕЙКА

АД РЭДАКЦЫІ: Друкуем ліст Мацейкі і хочам пачуць выказванні многіх іншых маладых чытачоў. Калі знойдзецца больш згодных з Мацейкам, тады з нашага боку згода — прысылайце толькі здымкі, будзем змяшчаць, будзем знаёміць.

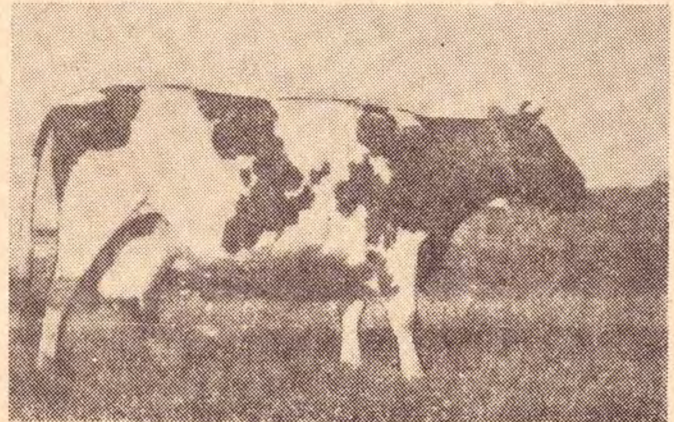
ПАРОДЫ БЫДЛА Ў ПОЛЬШЧЫ

Карова польскай чырвонай пароды — выступае м. інш. у Беластоцкім ваяв. Сярэдняя вага 450 кг. У год дае ў сярэднім 2.700 кг. малака з 3,7 прац. тлушчу.

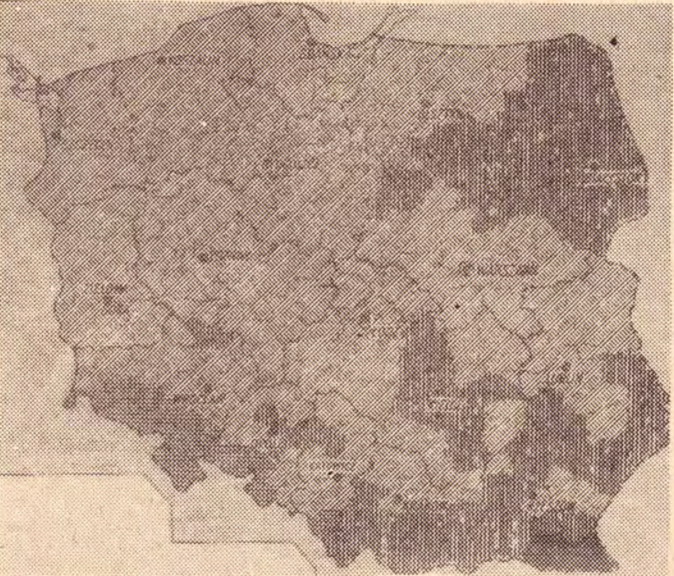
Карова нізіннай чорна-белай пароды з Познанскага ваяв. Парода гэтая мае ў сябе кроў нізіннага быдла са Швецыі, а таксама з Галандыі. Быдла гэтай пароды вызначаецца добрай малочнасцю і мясам.

Карова нізіннай чырвона белай пароды надта падобна да чорна-белай (Размяшчэнне гл. карту).

Карова сементальскай пароды. Быдла гэтай пароды паходзіць са Швейцарыі, дзе адна такая карова важыць 600 да 750 кг. У нас, у выніку горшага корму, важыць значна менш. Малочнасць ніжэйшая, чым у нізіннага быдла, але працэнт тлушчу большы. Вялікую частку складае ў нас беспародная быдла, якое з'яўляецца мешанінай некалькіх парод. Наогул такое быдла значна горшае.

Грамадскія чыны

Гайнаўшчына

Зелень упрыгожвае гарады і вёскі. Вельмі прыемна, калі горад ці вёска «патанае» ў зелені дрэў. На жаль, на Гайнаўшчыне гэта рэдкасць. Але ўжо ў некаторых асадах і вёсках жыхары заняліся справай.

У грамадзе Чаромуха амаль усе вёскі абавязаліся зvae вуліцы і сялібы абсадзіць дрэвамі. Некаторыя вёскі ўжо выканалі свае абавязацельствы. Вёска Беразішча высадзіла вуліцу вішнямі, Кузава — ліпамі, а Чаромуха — таполямі.

Сакольшчына

Сёлеташняя вясна багата рознымі працамі, выкананымі грамадскім чынам на Сакольшчыне. Вось, напрыклад, возьмем вёску Крушыняны. Там па ініцыятыве партыйнай арганізацыі жыхары вёскі грамадскім чынам абгарадзілі драцяной сеткай школьны пляц і высадзілі яго ліпамі.

У Клябанаўцах, пасаджана больш 100 дрэўцаў. Белагорцы і Вялікія Азераны зрабілі новую дарогу, спалучаючую гэтыя вёскі. Старую невыгадную дарогу скасавалі.

Сямяціцкі павет

Вясковыя дарогі ў Сямяціцкім павеце вельмі дрэнныя. Вось таму сяляне многіх вёсак бяруцца грамадскім чынам выправіць дарогі. У гэтым годзе сяляне шмат ужо зрабілі і цяпер сувязь паміж паасобнымі вёскамі вельмі добрая ў любую пару года, у любую пагоду.

На першае месца ў Сямяціцкім павеце высунулася грамада Астрожаны. Дарожныя работы грамадскім чынам выкананы там ужо на 182 тыс. зл., гэта значыць, што на аднаго чалавека выпадае 66 зл. Другое месца займае грамада Мельнік. Сяляне рэалізавалі свае абавязацельствы у дарожных работах па 49 зл на аднаго чалавека. Найгорш выглядае гэтая справа ў грамадзе Баратынец Рускі. На аднаго чалавека выходзіць там толькі па 11 зл.

(мх)

На тысячагодздзе

Нядаўна ў Арэшкаве адбылася забава. Арганізавалі яе армоўцы. Найбольш працы ўклалі сябры Уладзімір Патэюк і Рыгор Парфенюк. Даход з забавы (350 зл.) быў аддадзены на пабудову школы тысячагоддзя.

У. С.

Вялікі вораг у малым кілішку

(Працяг са стар. 5).

яна вялікія страты. І гэта нягледзячы на тое, што, напрыклад, прадукцыя аднаго літра чыстага спірту каштуе не больш 15 злотых. А колькі ж дзяржава кладзе сродкаў на лячэнне і ўтрымоўванне здэгенераванага і звар'яцелага патомства алкаголікаў?

Добра, скажа нехта, чаму ж тады дзяржава не спыніць прадукцыі алкаголю, калі ёй гэта не аплочваецца? Прыклады з жыцця іншых дзяржаў, дзе было прыменена ўстрымліванне (заказ прадукцыі і продажу алкаголю) нпр. у ЗША даводзіць, што гэта нічога не дае. Наадварот, у час устрымлівання грамадскасць ЗША яшчэ больш распівалася.

Тады які ж выхад з гэтага становішча, ў якім зараз знаходзіцца наша грамадскасць?

Універсальнага адказу на гэтае пытанне, на жаль, няма. Аднак ёсць магчымасць абмежаваць спажыццё алкаголю, адгарадзіць дарастаючае пакаленне ад яго смяротнага яду. Трэба стварыць такую сітуацыю, каб п'яны чалавек не прадстаўляўся героем, на якога глядзяць са смехам весялосці, але каб ён лічыўся хворым, каб грамадства чулася адказным за яго хваробу. Барацьбу з алкагалізмам найлепш будзе пачаць у сваёй сям'і, у кругу сяброў, прыяцеляў, пры нагодах і без нагод.

А перш за ўсё калі весці барацьбу з гэтым заўзятым ворагам, дык неабходна пазбыцца звычаю: «а ну, сынку, выпі, пакажы, што не скрывішся!». Мы ў сваю чаргу просім бацькоў: пакуль сам падымеш да губ кілішак, падумай... Ці на дне гэтага кілішка не сядзіць твой заўзяты вораг?

В. БАРШЧЭЎСКІ
В. РУДЧЫК

У Дуброўскім ГС няма манковічаў

Здавалася б, няма тут чаму здзіўляцца. Зусім нармальная з'ява. Людзі працуюць сумленна і ўсё. Так, гэта праўда. На жаль, усё яшчэ мала ў нас такіх ГС, дзе слова «манка» выкрэслена з гандлёвага слоўніка. І таму Дуброўская ГС заслугоўвае ўвагі.

Ад 1957 года тут не было выпадку, каб пракурор разглядаў справу недабору ў нейкім пункце продажу. Калі не лічыць такіх выпадкаў, як недахоп некалькіх сот злотых (якія зараз жа прадавец уплочвае), дык у Дуброўскай ГС зусім выкрэслена слова «манка». Мо' і таму ГС ад пачатку свайго існавання працуе штогод рэнтабельна. У 1958 годзе выпрацавана ў ГС 1 мільён 28 тысяч злотых чыстага даходу. У мінулым годзе даход складае таксама каля мільёна.

— У гэтым годзе, — сцвярджае старшыня ГС Вацлаў Селюк, — чысты даход павінен яшчэ ўзрасці.

Людзі на Дуброўшчыне задаволены працай свайго ГС. Толькі за пяць месяцаў г. г. у крамах Дуброўскай ГС насельніцтва купіла ўсялякіх тавараў на суму 10.823.898 злотых. У гэтым ліку сельгасмашын, мінеральных угнаенняў і кармоў на суму 3.129.470 злотых, тэкстыльных вырабаў на суму — 1.055,293 злотых і жалезных артыкулаў на суму 890 540 злотых. У гэтым жа перыядзе толькі адна крама алкагольных напіткаў у Дуброве прадала алкаголю на суму 657.288 злотых. І гэта на працягу ўсяго толькі пяці месяцаў (!). Не дарма гаворыць, што ў Дуброве гарэлка цячэ рэчанькай.

За гэты ж час пункты скупу Дуброўскай ГС купілі ад сялян усялякіх прадуктаў на агульную суму 6.988.975 злотых, у гэтым ліку мяса — за суму 3.441.728 злотых і яек — за суму 2.267.454 зл.

Менавіта такія добрыя абароты маюць уплыў між іншым на рэнтабельнасць ГС.

Праўленне ГС значныя сродкі з даходу прызначае на разбудову гандлёвых пунктаў.

У красавіку адданы ў карыстанне ў Дуброве новы Вясковы дом тавалоы, пабудаваны коштам 1 мільёна 200 тысяч злотых. У маі абароты ВДТ склалі 668.765 злотых. Відаць, быў ён тут вельмі патрэбны. У гэтым годзе плануецца будова склада сельгасмашын коштам 400.000 злотых.

У будучыні ГС пабудуе ўласнае прадпрыемства газіраванай вады, мясную і пякарню.

Дзякуючы добрай дзейнасці, ГС з'яўляецца значным пунктам гаспадарчага развіцця ўсёй Дуброўшчыны і самай Дубровы, як павятовага цэнтра. (вб)

З жыцця БГКТ

10 чэрвеня ў памяшканні Варшаўскага Аддзела БГКТ «Дыскусійны клуб» арганізаваў дыскусію на тэму «Узнікнення і дзейнасці Беларускай сялянска-рабочай Грамады ў Заходняй Беларусі ў 1925—1926 гг.» на падставе артыкула І. Палуяна.

Артыкул прачытаў Рычард Адамовіч. Пазней разгарнулася цікавая дыскусія. Цікава расказвалі аб дзейнасці Грамады былыя яе члены.

Я. АНІСЭРОВІЧ
Варшава

* * *

13. VI. 60 года, пасля некалькімесячнага перапынку, Бельскі павятовы радыёвузел узнавіў перадачы на беларускай мове. Радыёперадачы арганізаваны павятовым аддзелам БГКТ ў Бельску - Падляшскім, які для гэтага паклікаў спецыяльную секцыю радыёперадач. Секцыя радыёперадач рэгулярна рыхтуе перадачы з жыцця беларускага насельніцтва Бельскага павета. Першая радыёперадача была прысвечана развіццю мастацкай самадзейнасці ў Бельскім павеце, агляду часопіса «Ніва» і мясцовай культурнай і грамадскай хронікі. Радыёперадачы Бельскага радыёвузла можна слухаць кожны панядзелак ад 15.05 да 15.20.

АНАТОЛЬ ПАДОЛЕЦ
Бельск

Аўтарскія сустрэчы

У гарадоцкай школе

9 чэрвеня г. г. вучні старэйшых класаў сямігодкі ў Гарадку (Беластоцкі павет) сустрэліс з паэтам Віктарам Шведам, які прачытаў свае вершы, між іншым і тыя, якія напісаў яшчэ будучы ў пачатковай школе, заахвочваючы тым самым дзяцей да спробаў пісання вершаў. Выявілася, што ў гарадоцкай школе ёсць таленты. Дзвянаццацігадовая вучаніца V класа Ліля Парэмская прачытала два свае даволі ўданыя вершы, і хто ведае, ці з Лілі не вырасце ў будучым слаўная паэтэса.

(В)

* * *

19. VI. 1960 г. адбылася сустрэча насельніцтва вёскі Жукі з беларускім паэтам Беласточчыны Віктарам Шведам. На ўрачыстасць прыбыла моладзь з Гнецюкоў, аб'яднаная ў гурток БГКТ. Кветкамі і песняй віталі сяляне дарагога госця ў парогах сваёй вёскі. Людзі прынялі яго з вялікай сардэчнасцю і з захапленнем слухалі вершы паэта, чытаныя ім самім.

— Як жывем, дык не бачылі яшчэ такой урачыстасці ў сваёй вёсцы, — гаварылі старэйшыя. Пасля сустрэчы ў гонар паэта і маладзёжнай дэлегацыі з Гнецюкоў, якая прыехала на ўрачыстасць фурманкамі, адбылася сяброўская забава.

На забаву прыбыла таксама моладзь і старэйшыя з навакольных вёсак.

В. К.

Адкрыццё новай святліцы ў Гарадку

Жыхары Гарадка ў Беластоцкім павеце ў выніку клопатаў мясцовых і павятовых улад, а таксама светліцовай Ніны Цыванюк атрымалі даволі вялікую святліцу ў адрэмантаваным будынку старой школы. Дагэтуль святліца мясцілася разам з бібліятэкай; і бібліятэка не мела месца, дзе можна было б спакойна пачытаць часопісы і кніжкі, а існуючы пры святліцы драмгурток не меў дзе праводзіць рэпэтыцыі. У зале, у якой змяшчалася дагэтуль святліца, будзе адкрыта чытальня, а ў трох залах новай святліцы знойдзе сядзібу драмгурток і створыцца магчымасць праводзіць культурныя мерапрыемствы.

18 чэрвеня ў сувязі з адкрыццём новай святліцы ў вялікай фабрычнай зале адбыўся ўрачысты вечар.

З уступным словам выступіў Мікола Матэйчук. Драмгурток пад кіраўніцтвам Ніны Мушынскай прадставіў цікавы абразок з вясковага жыцця ў санацыйнай Польшчы. З дзіцячым абразком, прадстаўляючым хлопца - зазнайку, таленавіта выступілі вучні гарадоцкай школы. Гэты абразок падрыхтаваў да выступлення член гарадоцкага драмгуртка, настаўнік гарадоцкай школы Сцяпан Зенюк.

У мастацкім вечары прыняў таксама ўдзел паэт Віктар Швед, якога вершы надта горача ўспрымаліся прысутнымі ў зале.

Пасля ўрачыстага вечара пры традыцыйнай чарцы ў новаадкрытай святліцы сустрэліся прадстаўнікі мясцовых і павятовых улад з гарадоцкім культурна - асветным актывам.

В. Ш.

„NIWA"

Organ ZG BTSK. Adres ZG BTSK: Białystok ul Warszawska 41 telefon 54-14.
Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok ul. Wesołowskiego 1 tel. centr. 37-61 red. naczelny i sekretariat 23-89. Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".
Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40. zł. rocznie — 28.80 zł.
Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPIK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma.
Prenumerata na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł. Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.
Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem: CHZ „ARS POLONIA", Warszawa, Krakowskie Przedmieście nr 7. Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16
Nkł. 5.000 Bitk N-3

Свядомае каханне

— Марыся, ягадка мая, каб праваліўся на гэтым месцы, люблю цябе, як шпак спелую вішню. На двары мароз, а ў мяне ад кахання сэрца тае, кроў капае, дай пацалаваць разок, мая ненаглядная, — шаптаў хлапец, прытуліўшыся да дзяўчыны ля плоту.

Дзяўчына сарамліва адапхнула хлопца.

— Ой, так адразу цалавацца... Вунь Ганна цалавалася, цалавалася і цяжарнай стала. Няўжо ты газет не чытаеш. Цяпер кампанія за свядомае мацярынства ідзе, а ты з цалаваннем сваім лезеш.

— Дык я ж люблю цябе свядома, сонейка ты маё, — не ўступаў хлапец.

— А робіш несвядома. Спачатку ў загс трэба, пасля ў царкву, затым дзіцячае пpыданае і каляску купіць, а тады цалавацца пачнем.

— Значыцца ты не любіш і годзе, — закончыў хлапец і надуў губы, як дзіця, у якога адабралі цацку.

— А няпраўда! Лектар у нас жа быў. Так прыемна гаварыў аб каханні, аб сям'і, аб адказнасці за выхаванне дзяцей і аб розных выпадках, вынікаючых з несвядомасці. А пасля мне Вера адкрылася, як ты ёй у каханні прызнаваўся.

— Я Верцы? Брахуха, як дварняшка, каб ёй вочы павылазілі...

— І павылазяць заўтра, як ёй скажу аб нашым каханні, — паабяцала дзяўчына.

— Э, э... навошта з Веркай гаварыць аб гэтым, нічога не вартая дзяўчына, — прамармытаў хлапец, занепакоены, і разгублены.

Дзяўчына, згараючы з цікавасці, ібы не чуючы гэтых слоў, спытала:

— А ты калі прыдзеш з бацькамі гаварыць? Без благаслаўлення бацькі і маці... страшна падумаць...

— Дык што, я благаслаўленне павінен прасіць на тое, каб пацалаваць цябе, — са злосцю спытаў хлапец, спусціўшы вочы на свае боты.

— Чаго кіпіш? Бачыш, са свядомасцю ў цябе цяжка. Гаворыш: мароз, кроў капае, а снег вакол белы. Каханне любіць праўду, — з крыўдай закончыла дзяўчына.

— І я па-праўдзе люблю. Гатовы з табою на месяц ляцець, абы толькі да заўтра вярнуцца. Заўтра мушу цэнтнер кукурузы вылузаць.

— Навошта ляцець, яшчэ разлядімся. Можа на месяцы ўжо вучоны сядзіць, бачыш, як нам цяжка дамовіцца, — пажартавала. — Маці не раз гаварыла: «Ты, Марысенька, не дайся падыйсці, так, як твой бацька мяне абматаў, век шкадаваць будзеш, а паправіць — не паправіш».

— Эй, свядомая, ставішся нібыта адзіная ты на ўсю вёску. Хочаш са мной хадзіць — прашу, не хочаш — пёс з табою, другую знойдзем.

— Так бы ты і пачынаў, а то: «Марыся, ягадка, каб я праваліўся на гэтым месцы»... І вось, не прападаеш, а другое спяваеш. Свядомае каханне — не лапцяў пляценне.

— Цьфу, прападзі ты. Вечар толькі змарнаваў. Дуй цяпер дахаты. Праводзіць то мне цябе не па дарозе. Верка цалуецца без вывадаў, а тут... свядомая знайшлася.

З гэтымі словамі хлапец пакрочыў уздоўж вуліцы.

Дзяўчына мацней зацягнула хустку і кінула ўслед за ім:

— Пушком дарожка, не адзін знойдзецца галаву марочыць. Верка — дурнічка, цалуецца з такімі, што па ўсёй вёсцы аб гэтым разносяць. Эх, няма ў дзяўчат адзінасці ў свядомым каханні, — закончыла Марыся, адыходзячы ад плоту.

Дзядзька Лявон

Чыя карова

Аднаго разу па балоце хадзіла карова з цялём.

— Чыя гэта карова? — пытаецца маці ў сваёй дачкі. Дачка адказвае:

— Я не ведаю, чыя карова, але ведаю, чыё цяля.

— А чыё? — пытаецца маці.

— Цяля гэтай каровы, — адказала дачка.

ЗІНА КАРПОВІЧ
Страшава

Няма за што

Дзед даў Ваню і Сашу па шакаладцы.

— Дзякую, — кажа Ваня.

— Няма за што, — адказвае дзед. Саша стаіць і маўчыць.

— Саша, чаму не падзякуеш? — пытаецца Ваня.

— Дзед і так ужо сказаў, што няма за што дзякаваць.

АНДРЭЙ СІДАРУК
Сакі

Дзірка і патрэбы

Якуб даўжэйшы час не латае даху свайго дома.

— Чаму ты не рамантуеш даху? — пытае яго сусед.

— Но, бачыш сусед, — адказвае Якуб, — калі ідзе дождж, зрабіць гэтага не можна, а калі ўжо добрае надвор'е, тады няма патрэбы.

АЛЯКСАНДР НІКАЛАЮК
Бельск-Падляшскі.

Спакой

Лекар: — Муж ваш патрабуе спакою, і таму я прыпісаў насонныя парашкі.

Жонка пацыента: — А калі ён павінен іх ужываць?

Лекар: — Гэтыя парашкі вам, і вы іх будзеце ўжываць. Тады муж ваш будзе мець крыху спакою.

ЛЯВОН ЮРЧУК
Койлы

Гора

— Чаго ты плачаш, Маруся? Што, у цябе кавалера ў салдаты ўзялі?

Маруся, плачучы: — Каб толькі аднаго? Узялі ўсіх трох!

Л. Ю.
Гайнаўскі павет

Аб супругах

Не ажаніўся б я ніколі з вельмі разумнай жанчынай, — сказаў адзін малады чалавек вучонаму.

— І слушна, — сказаў вучоны, — супругі павінны быць дабраныя.

М. Х.

Агенцтва гумару і сатыры паведамляе

Калі хто хоча забяспечыцца адпаведным сухенькім дрэвам на распалку, падавайце заяўкі ў павятовае праўленне ЗМВ у Бельску. На складзе ў праўленні ёсць дастаткова сухенькай, як соль, акацы і лістоўніцы (моджэў).

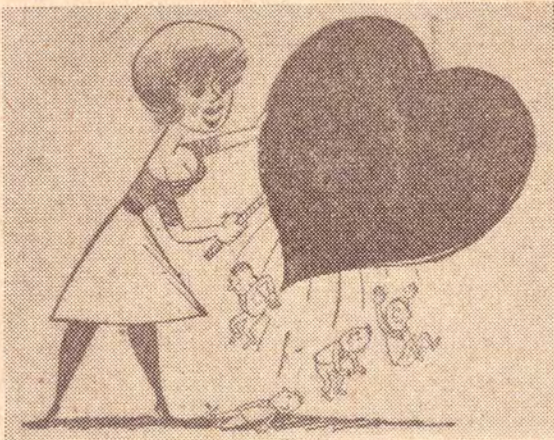
Нейкі час таму назад гуртох ЗМВ у Райску сабраў ад жыхароў вёскі звыш 500 злотых дабраахвотных складчын і зрабіў запатрабаванне ў павятовым праўленні ЗМВ на гэтыя дрэўцы. Моладзь з Райска спадзявалася, што атрымае жывыя дрэўцы, якія грамадскім чынам пасадзіць у вёсцы.

Але вось аднойчы ў вёску прыехала машына з прадстаўніком ПП ЗМВ і сухімі дрэўцамі. Пачалі іх выгружаць пад хатай старшыні гуртка ЗМВ Міколы Чэрвінскага. А дрэўцы трашчаць быццам галлё. Падумаць толькі — 260 дрэвак і ўсе сухія. На распалку дык яны прыгодны, а вось увасркрэснуць ніяк не хочуць.

Дык вось, даражэнькія, хто патрабуе сухенькага дрэва, давайце заяўкі ў праўленне ЗМВ. Тут яго ўдосталь. І не дорага — 2 злотых за штуку.

А ў сваю чаргу цяжка цяпер будзе моладзі Райска сабраць складчыны на нейкую агульную справу.

(вб)

СЕЗОННЫЯ ПАРАДКІ
Маль. Ібіс-Янкоўскі

Пасаг

Цесць да зяця:

— От, атрымліваеш, дарагі зяць, у пасаг дзесяць тысяч злотых, але прысягні, што наша Анечка будзе з табою шчаслівая.

Зяць:

— Зараз, зараз, толькі грошы пералічу.

Аляксандр Свірыдзюк
Рыбалы

АЛЕСЬ

— Татачка, купі мне трубу, — просіць Алесь тату.

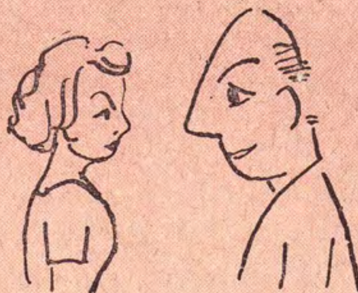
— Ты тады будзеш мне трубіць пад вуха, і я не змагу працаваць.

— Але ж, татачка, я тады буду трубіць, калі ты будзеш спаць, — адказвае Алесь.

Лена Калехта
Белявічы

А танцаваць умее

— Маруся, як жа ты замуж пойдзеш, абеду ж гатаваць не ўмееш?

— Ага...

— Сціраць не ўмееш...

— Ага...

— Танцаваць не ўмееш...

— А, гэта ўжо брэшаце!

Мікалай Шарэйка
Скупава

ГАРАНТЫЯ

Перад аперацыяй пацыент звяртаецца да лекара, які мае рабіць гэтую аперацыю:

— Што будзе, доктар, калі аперацыя пройдзе няўдачна?

— Будзьце спакойны, — адказвае доктар. — Калі б нават так і здарылася, дык гарантую вам, што вы гэтага не будзеце бачыць.